

Pályázatok

Pályázatok és apróhirdetések díjazása: Minden szó egyszeri beiktatása 16, vasárnapon szedett betűkhöz 32 fillér. Állástkeresőknek 10, ill. 20 fillér. Legkisebb hirdetés díja 2 pengő. Az összeg előre kifizetésre; lehet 10 filléres levélbélyegeken is.

BPESTI AUT. ORTH. IZR. HITKÖZSÉG

קול קורא! (קאנקור)
חומי משה הלוי לכוון דין ומצד כבוד קהלנו. מכשם אנהו כבוד המשרה הזאת היה מובנה גדול בתורה וביראה ה' אשר מוסמך להוראה מנדולי ומנינו וגם שיהי דרשן מואר להלויב לב השומעים בדברי מוסר ויראה. ומי שמוכר כבשרונות הללו יערוך נא אליו בקשתו בעירוף התעוררות המבוקשים על כתובתו החחומה משה עד ר"ח ניסן הבע"ל. הוושב על כסא ההוראה יש לו משפט הקדימה. דמי ההוצאות יקבל הנבחר בחדרה. הנקראים מהוייבים לדרוש בכבהים הגדולה דקהלנו (פראנצע פאר-מראט). אקרויט דקהל עדת ריאם ארטהאדאקס בודאפעסט.
Aut. orth. izr. hitközség
Budapest, VII., Dob-u. 35.

Nyiltér*
HIRDETMEY.

Ezenel közhírré tesszük hogy Mandel Éliás VII. Garay-tér 17 alatti ebéd házhoz-szállító konyhája nem áll felügyeletünk alatt.
A budapesti aut. orth. izr. hitközség rabbisága.

למען הסר מכבוד חובי הודיע שכל העודות הכשר שנתתי לפני שנים ביד כה' נתן דאנאשה מוכר עומת ממה בסדרותא על נאמנותה ויצאו למקומה שנותה. מעתה הן בשלח ומבוטלין. מעט די תרומה תריצה לביק אברהם יעקב סופר אביד דקיק מעט והגליל

* Az ezen rovatban közöltekt nem vállal felelősséget a szerkesztőség.

Pensione Felice, San Remó
Corso dell'Impero — Tel.: 53-26.
A meleg, verőfényes délen.
Egyetlen rituális pensio az egész olasz Rivierán. Egész éven át nyitva. Elsőrangú konyha, diétás és Nyugalmas fekvés, modern komfort, strand közelében.
Igazgató: Dr. med. Alex Schwarz.

PARÓKÁT
legszebb kivitelben készült hullámosított hajból; javítást, ondulást olcsón vállal
HEISZ JENÓNÉ
paróka-készítő és női fodrász,
Budapest, Király-u. 53.

Jesivákat Támogató Egyesület „Tomché Jesivósz” Győr

Sátoraljaúj hely orth. hitk.: Templom 87, Bészhamidros 41.60, Szandekoesz Egylet 15. Összesen: 143.60.
Sopron 110.12, jesiva 15. Összesen P 125.12.
Szamossályi 2.70, Szany 20.60, Szécsény 10, Szerencs templom 35, Bészhamidros 18.44. Össz. 53.44, Szil 43.30.
Szeged orth.: Jungreisz főrabbi 0.50, Neufeld Sámuel (Bamidborkor 22, Chanukakor 8), Össz. 30., Neufeld József 7, Dr. Neufeld László, Pollák Géza, Seelenfreund József 4—4, Frankfurt Izidor 3, Grünfeld M., Dr. Herzog L., Kelemen B. 2—2, Rubinstein H. 1, Meisels B. 0.50. Összesen: P 51.50.
Szeghalom: Friedmann Jónás 5, özv. Grósz S.-né 2, Schwartz V. 1. ifj. Altman 0.50. Összesen: P 8.50.
Székesfehérvár orth.: Heinrich A. főrabbi, Heinrich Rezső és Lajos, Strausz Miksa 6—6, Heinrich Sándor, Keller Viktor 5—5, Gerőfi Ármin 3, Deutsch Zs., Fleischmann G., Heinrich S., Hirsch Z. M., Izsák M., Kálmán D., Reich D., Schmelzer A., Steiner A., Takács M., Weinberger D. 2—2, Fuchs M. 1.50, Engel G., Felner J., Fried G., Krausz L., Kürschner Gy., Reichhard M., Schwartz H., Stárk S., Steiner J., ifj., Zsolnai 1—1, Weltner 0.50. Összesen: P 65.—
Taktaharkány I. részl. 10, Tamási feld M. (T. dada) 3, Altmann Lajos, 22.20, Tiszasztimre 28.
Tiszadada: Briszik J. főrabbi 1, Leuchter Ignác 2.74, Friedmann S., Seelfreund V. 2—2, Fried E. — Fried S., Glückmann B., Glückmann S., Grünwald S., Hartstein Mór, Katz B., Klein L., Kohn S., Krausz E., Leuchter H., Leuchter L., Leuchter V., Ormai M., Schirmer L., Weisz J 1—1, kisebb ad. 4.98. Összesen: P 28.72.
Tiszadob: Schwartz Géza 5.30, Fekete Dezső, Krausz Gyula 3.05—3.05, Lindenfeld M. (Tiszadada) 3, Altmann Lajos, Lindenfeld Gyula 2.50—2.50, Taub Mór 2.45, Schwartz J. 1.75, Büchler F., Grünstein M. (Szerencs) 1.50—1.50, Stark H. 1.35, Friedmann J., Lindenfeld E. (Mád) 1.20—1.20, Lindenfeld Miksa 1, kisebb ad. 2.65. Összesen: P 34.
Tiszaszöllös: Klein Aladár 3.30, Neumann Jenő 2.65, Braun Árm. 2.20, Neuberger Ernő 2.10, Kaltmann S. 1.65, Hartmann P. 1.15, kisebb ad. 2.95, Összesen: P 16.—
Vencsellő: Grünwald Márton 5, Friedmann V., Grünwald J. 1—1, kisebb ad. 4.74. Összesen: P 11.74. Vértés 9.50
Zalalövő: Bender A rabbi ált.: Hitk. 10, Kálmán Vilmos elnök 8, Meider Izidor 3. Összesen: P 21.—
Zsurk 21.50.

Apró hirdetések

OSZTALYSORSJEGYET ügynököknek elárúsításra, megfelelő jutalékkal ad: *Freund Ernő* főárústitói megbízott, *Fehérgyarmat*.
KIADÓ pedáns tisztaságú, külön bejáratú, kétágyas, csinosan berendezett szoba, egy vagy két személy részére. Ugyanott finom orth. kóser házikoszt is kapható. Grosz, VI., Eötvös-u. 19.
Jelíges levelek továbbításához 20 filléres bélyeg mellékelendő.
EZER pengőig lelépést fizetek megfelelő samesz-, vagy masgiach-állásért. „Esetleg baromfimeztzőnek is kitannulok” jelige.
Középeurópai egyedárúsítás elsörendű
ויילנער שיס רמבים, מורים איה ויד משעוה, חומשים וכו' erős bőrkötésben. Ugyancsak mindenféle használt szőfőrm állandóan raktáron. Moskovits Adolf, Debreceen, Pásti-utca 2. (Ugyanott hajnagykereskedés és kész parókák, viszonteladónak is.)
NYOMDÁSZSEGÉD, önállóan dolgozó szedő-gépmester és gyorsajtókezelő, állását pesti szombattartó céghez áthelyezné. „Ügyes” jelige.
SZOMBATTARTÓ, állásban levő rőfös-, rövid- és divatárkereskedőség, perfect kirakatrendező, tízéves gyakorlat-tal, környezetváltozás miatt állást keres. „Komoly munkaerő” jelige.
Jelíges hirdetések feladónak címét diszkrécióban tartjuk.
ELADÓ nagyobb mennyiségű, jó állapotban levő *Rasi*-betű és *Merrü*-betű, valamint egy amerikai nyomógép. Cím válaszlapon a kiadóban.
ORTH. cukrász bármilyen alkalomra (*chaszene, szüde*, stb.) elmegy házhöz dolgozni. Vidékre is. Dáskál Simon, VII., Dob-utca 29
DRÓSEKAT németül ünnepélyes alkalomra (*barmiezwó, chaszene*, próba és székfoglaló stb.) 5.50 P előzetes beki- dése ellenében, *pestlit külön díjazásal*, diszkréció mellett szállít: *Braun Izráel rabbi, Bpest, Szövetség-u. 43.*

SZÖRME SZÜKSÉGLETÉT STERN SZÜCS SZALONJÁBAN SZEREZZE BE
Szombaton zárva.
BUDAPEST DOROTTYA UTCA 9. TELEFON: 182-381
Rendelések, átalakítások, prémezések, legfinomabb minőség és kivitelben.
Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos: **GROSZBERG JENŐ**
Klein S. nyomda, Bpest, VI. Lovag-u. 14. Telefon: 1-111-95.

אללנעמינע יידישע צייטונג

ביה

ZSIDÓ UJSÁG
AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította: **Groszberg Lipót** ז"ל
Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, VI., EÖTVÖS-UTCA 26/C. Telefon: 1-238-08. Csekkzámla: 50.791. Egész évre 20 pengő. Külföldre P 25.
Szerkeszti: **Groszberg Jenő**

Bethlen gróf beszéde

Bethlen István gróf szerdán nagyjelen- tőségű beszédet mondott a képviselőház közjogi bizottságában a választójogi tör- vényjavaslatról és beszédének több feje- zete szenzációkelt hatott.
Különösen nagy hatást tett a jelen- levőkre Bethlen beszédének az a része, amely voltaképpen nem is tartozott szo- rosan a tárgyhöz, de kétségenkívül any- nyira égetően fontos, hogy nagy elisme- rés illeti azért Bethlen Istvánt, hogy azt súlyos szavával a bizottsági tárgyalások során kifejlődő törvényhozói megbeszélé- sek körébe vonta:
Bethlen a német gleichschaltolás rendkívüli veszedelméről s a nyilas- propaganda romboló célkitűzéseiről beszélt és követelte, hogy a kormány haladéktalanul a legerélyesebben lépjen fel a szélsőjobboldali izgatá- sokkal szemben.
Erélyes szavakkal szólította fel a kor- mányt, hogy az idegen eszmékből tápl- álkozó úgynevezett szélsőjobboldali poli- tika embereinek féktelen izgatását ne nézze tovább öllebe tett kezekkel. Ezek már eddig is valóságos pusztítást vittek végbe a magyar népleleken, s ha még idejében nem érezteti az állam rendfenn- tartó erejét, azután már el fog azzal kézni. Hogy ezek az elemek német pél- dára hivatkoznak, az a dolog lényegén mit sem változtat — mondta — s rette- netes hiba lenne úgy gondolkodni, hogy ezt a rendbontó izgatást azért ne lehes- sen megfelelő erővel elnyomni, mert ha- zánk Németországgal jó külügyi kap- csolatban él.
Már Gömbös Gyula megállapította, hogy a német fajteóriát nem lehet a ma- gyar humusba átültetni és a felelősség- érzettel teljes Darányi-kormány — úgy- mond — nem engedheti meg, hogy a Né- metországgal való értékes külügyi kap- csolatot, hóbortos utáználkobogóul hasz- nálják, bennünket államilag és társa- dalmilag nyilvánvalóan rendkívüli ve- szedelmekbe sodró féktelen izgatásra és rendbontásra.

— Itt nem látják-e azok, — mon- dotta Bethlen általános helyeslés közben — akik a jobbszélsőséggel kacérkodnak, hogy a zsidókérdésnek német szisztéma alapján való megoldása ebben az ország- ban a gazdasági és pénzügyi rendet egyik napról a másikra azonnal felfor- gatná? Nem látják, hogy az ország gaz- daság és pénzügyi téren egy napig sem állhatna fenn, ha ilyen eszközökhöz nyulnának? Azokat, akik a magyar földbirtokosok és a magyar intelligencia köréből kacérkodnak ma ezekkel a diva- tos jelszavakkal, nyomatékosan vagyok bátor figyelmeztetni, hogy a sor első- sorban rájuk fog kerülni!
— A kormány ne öltesse kezével ki- sérje figyelemmel ezeket a mozgalmá- kat. Elérkezett az ideje annak, hogy a kormány ezt a kérdést komolyan vegye

és mindent megtegyen, hogy a választó- jogi reformmal kapcsolatban ez a radi- kalizálódási folyamat a jobboldali szél- sőség felé tovább ne haladhasson. Ha már ma megindult a propaganda és iz- gatás ebben az irányban, akkor a leg- utolsó percét éljük annak, amikor ezeket megállítani nemcsak a kormány ha- nem a magyar közvélemény kötelessége.
Bethlen egész eszmemenetét a hazája jólétéért aggódó államférfiú érületvilá- gának nemes erkölcsi levegője lengte át és mi zsidók külön hálával tartozunk neki, hogy történelmi felelősségének tu- datában, vissza nem riadó bátor szóki- mondással hívta fel a kormány figyelmét a fenyegető veszedelmekre. Remélni sze- retnék, hogy „dvörim hajajcz'im min ha- lév nichnószim l'év” — a szívből fakadó szavak be is hatoljanak a szívekbe!

A szatmárvidéki orthodoxia hősi harca a Sabboszért

Szatmárról írják nekünk: Az itteni prefektus a múlt héten kiadta a rende- letet, hogy a megye községeiben kötelesek a zsidók üzleteiket szombaton nyitva tar- tani és a jelentkező vevőket kiszolgálni. A rendelet óriási konsternációt keltett a megye hithű zsidó lakossága körében, mely végül ellenszegült a rendeletnek és ünfeláldozó módon, hősiesség magatartás- sal kivédte a mult szombaton a zsidóság legnagyobb kincse, a sabbosz kajdes el- len intézett hallatlan támadást: az ösz- szes zsidó üzletek zárva maradtak. Jól- lehet, többhelyütt — így Nagybányán és Halmiban a prefektus rendeletét vég- rehajtani akaró hatósági közegek a tett- legességig is elragadtatták magukat, ... még ez sem tántorította meg az eddig szombaton zárvarató hittestvéreket, nem engedtek a terrornak és nem nyit- tottak ki!
A „Zsidó Ujság” multheti híradása, főt, Teitelbaum Joél főrabbinkkal kapcsol-

latban helyesbítésre szorul, amennyiben a mindannyiunk által szeretettel öve- zett lelkipásztor, nem a romániai viszo- nyok miatt utazott el, hanem csupán mint időnkint, most is meglátogatta volt hitközségét Irsavát — de mindössze egy sabboszra, az elmult szombatra és most már haza is érkezett családjához (amely el sem utazott). Ezzel kapcsolatban fontos hangsúlyozni, hogy a főrabbi egye- nesen kötelességének tekinti, hogy ezek- ben a válságos időkben az országban és hitközségében maradjon. Ez nem is kép- zelhető másképp egy gódjai b'jiszoelőttől. Emlékeztet a *Chasam Szaffér szava* a Chülin traktátusbeli misnával: „*leá- jisz seomru b'mokajm móro*”, melyet a gaon az ő idejében előfordult súlyos időkre vonatkoztatva úgy értelmezett, hogy a vezetőnek, a talmudbölcseknek (*zájisz*), a „keserűség helyén” (*b'mó- kajm móro*) ki kell tartania, hogy töle mérítsenek erőt és bizalmat...

Faj, kisebbség, vallás.

A multkor közöltük Rabbi Szimlói 1600 éves elmékedését arról, hogy a világtörténet ura, trónja elé idézi a világ-hatalmakat és megkérdezi tőlük, hogy milyen téren produkáltak és akkor mind egyik azt mondja, hogy amit tett, azt kizárólag Izrael kedvéért tette. Ez a beállítás most is megvalósult, de groteszk és torz formában. Ugy tűnik föl, hogy amit a hatalmak, az országok nagyrésze tesz, azt Izráellel kapcsolatban teszi, azaz: azért, hogy elnyomja. Mintha az európai világnak nem volna más centrális eszméje, mint a zsidókérdés. Lengyelország, Németország, Románia, sőt legújában Olaszország felvonulhatnának a Mindenható trónja elé, és kijelenthetnék, hogy minden probléma a zsidókérdésre lyukad ki.

Itt van például a fajkérdés Németországban. Alapítanása, hogy csak a germán-árja faj ér valamit. De azután nehézségek merültek fel, hisz itt van Európában a szlávok, a magyarok, Ázsiában a mongol népek, — hát azok nem becsületes fajuk? Megoldották tehát a kérdést és megállapították, hogy tulajdonképpen igazi idegen faj csak a zsidó és így fajvédelem azt jelenti: a zsidóság ellen cselekedni. Tehát, ha egy német férfi elvesz egy törpe kínai, vagy japán nőt, nem követ el fajgyalázást, csak zsidóval kapcsolatban. És mit jelent sokszor a magyar fajvédelem? *Jaworniczky* (lengyel), *Buturesku* (román), *Zatureczky* (szlovák), *Schwefelsberg* (sváb), *Janovic* (szerb), *Skrivac* (horvát), *Stefanides* (görög), *Havnesian Egia* (örmény), — mind egyesülnek a magyar fajban a zsidók ellen.

Itt van egy másik kérdés: a kisebbség problémája. A rettenetes békeszerződések sok népet elszakítottak hazájától. Az országok térképeinek megváltoztatásával sok néptörzsek kisebbségi helyzetbe jutott. Fontos lett a kisebbségi védelem kérdése, hogy az állam a maga hatalmával ne fojtsa meg a kisebbséghez tartozó polgárainak életlehetőségét. Ez különösen olyan államban fontos, mint pld. Románia, ahol az ország lakosságának igen tekintélyes töredéke a kisebbségekből kerül ki, amennyiben nagy német kisebbség és nagy magyar minoritás lakik területén. Egy szép napon kijelenti a román kormány, hogy „Románia a románoké” és a kisebbségeknek nincs létjogosultságuk. Az európai nagyhatalmak egyrésze, amely a kisebbségek védelmét kötelezőleg előíró békeszerződéseket aláírta, felfigyel erre a kijelentésre, mint a nemzetközi jog egyik sérelmére. De mi történik? A román kormány lepaktál a németekkel; állítólag ígérettel leszereli a magyar kisebbséget és kiderül, hogy Romániában tulajdonképpen csak egy kisebbség van: a zsidóság.

De föltehető a kérdés, vajjon tulajdonképpen célszerű-e ezekről a dolgokról tudomást szereznünk és rezon-e ezekről az anomáliákról a nyilvánosság előtt írni. Nem kell-e attól félni, hogy utánzásra ösztönöznek? Erre azt feleljük: Nagyon jó volna, ha ezek az államok csak a zsidó ujságok híreiből meríthetnének ösztönzést zsidóellenes ténykedéseikre és szükségük volna analógiákra vagy követendő példákra. A helyzet, sajnos nem az! Az államok nem szégyenlősek és önállóan cselekszenek. Olyan az eset, mint amikor a pesti kongresszusi hitközség nem közli a nyilvánossággal a kitértek neveit, mert azt hiszi, hogy a példa csábít. De kiderül, hogy ez az évtizedes diszkréció nem használt, nem a példa csábít, hanem az életküdelem, amely ellen nem vértették föl a kitérésre jelentkezőket, szülőik, a Tóra, a vallásgyakorlat és Istenfelelem fegyvereivel. Az ujság ezzel kapcsolatban csak a hőmérő szerepét játssza. Ha a hőmérő mutatja a lázt, nem szabad rá haragudni és eltörni, mert hisz nem ő idézi elő a hőemelkedést, hanem más tényezők. És ha el is törjük a hőmérőt, azáltal még nem csökkent a láz és nem gyógyult meg a beteg...

Valóban kellemetlen hétről-hétre ilyen eseményeket regisztrálni. Olyan lelkiállapotban vagyunk, mint *Rabbi Jajchón ben Zakkáj*, akinek melabús kijelentését hagyományozta a misna: „*Aj li im ajmér, aj li im laj ajmér* — jaj nekem, ha szólok és jaj nekem, ha nem szólok.” De vegyük tudomásul az eseményeket úgy hogy tanuljunk belőle:

A mostani romániai zavaroknál néhol előfordul, hogy helyi hatóságok betiltják a rituális metszést. Más helyeken kényszerítik a zsidókat üzleteiknek szombati nyitvatartására. Az ember ezeknek hallatára fejéhez kap és kérdezi: Mi ezekben a rendeletekben a ráció? Hisz mi a cél? A zsidóság tönkretétele... De ennek a célnak jobban megfelelne, ha elrendelnék, hogy az összes zsidók kötelesek üzleteiket szombaton bezárni, hogy ne dolgozhassanak, hogy elszegényedjenek, hogy kevesebb hasznuk legyen, hogy a nem-zsidó kereskedők szombaton mentesüljenek a zsidók konkurenciájától. Megjegyzendő, hogy a magyar nyilasok tényleg ezt követelik! *Ha tehát a románok a szombattartással kapcsolatban is ütni akarnak a zsidókon: tanuljanak a mi nyilasainktól és rendeljék el, hogy minden zsidó, kivétel nélkül, tartozik szombaton és zsidó ünnepnapon zárva tartani!*

Ha csökken a marhahúsfogyasztás, a paraszt termelő nem tudja értékesíteni vágómarháját és ha nincs rituálisan lemetezett állat, akkor a kósernek nem használható részt nem bocsátják olesón áruba a keresztény társadalomnak. Ebből tehát az következik, hogy nem szabad eltüntetni a rituális metszést sem.

Ezekben a tilalmakban tehát nem nyilatkozik meg logika, sem célszerűség, inkább az az ösztönös tudat, hogy a zsidóságot erőssé teszi az ő vallási hagyományaival összefüggő életmódja és ezen a ponton is kell őt támadni. Eppen ezért kell ezen a téren ellentállóknak nevelnünk magunkat. Furcsának látszik, de mégis igaz: mennél kevesebb zsidót érint a németeknek vegyesházasságot eltiltó nürnbergi törvénye, annál örvendesebb nekünk és mennél kevesebb zsidót nyugtalanít a sabboszi nyugalom és a s'chitó eltiltása, annál rosszabb nekünk.

A mai viszonyok — amikor már a vallás törvényeit támadják — élet-halál elé állítják közösségünket és reméljük, hogy megvalósul a Tóra szava: „Nézd, elibed adom az életet és a halált, de üvöchtó bachájim, te válasszad az életet,” — megacélozva a vallástörvények megtartása által.

Alexander Vilmos: Jeruzsálemből és Tel-Avivből

— Légitórával érkezett —

Az a sok bombatámadás, amely az utóbbi hetekben Jeruzsálem legforgalmasabb utain előfordult, arra készítette a hatóságot, hogy a Szentváros utcai biztonsága érdekében 800 zsidó rendőrt alkalmazzon. Ezek úgy a belvárosban, mint a zsidó külvárosokban fognak felváltva éjszakaként is szolgálatot teljesíteni.

A közlekedés biztonsága érdekében még az az intézkedés is történt, hogy az óváros kapuit kettő kivételével lezárták. A közlekedés csakis a jaffai és s'chemi kapun át lehetséges, ahol minden járókelőt megmotoznak.

Egy kedves kis epizód jegyezhető föl a motozással kapcsolatban. Egy *R. Jechezkel Eliezer Hirsch* nevezetű patriarchális, szakállas aggastyán a mult szombaton a jaffai kapun keresztül igyekezett egy vallásos zsidó csoport élén imára a Nyugati Falhoz. Az ügyeletes rendőr kérdésére, vajjon van-e nála fegyver, gyanútlanul azt felelte, igen, majd előszedte a *talisz koton-ját* és lobogtatta a *cziciszit* a rendőr előtt, mondván: „ime, ez a mi fegyverünk”. A rendőr szigorúan komoly arcvonással, motozás nélkül engedte át az átjatoskodásra készülő kis zsidó csoportot.

Több veszélyeztetett ponton, ahol már számos orvtámadás és bombavetés történt, új rendőrállomást létesítettek, ill. a régiéket megerősítették. Ezenfelül a rendőrhatalóság szaporította a számát a rendőrkutyáknak, melyeket repülőgépen hoztak Dél-Afrikából.

Sajnos azonban, mindezen óvintézkedések nem bizonyultak elégségeseknek; egyes éjszakákon egyre megismétlődnek a bombavetések és egyéb támadások. A város előkelő zsidónegyedében, a *Rechavján*, lefogtak 2 arabot, akik veszedelmes bombával mentek végig a *Ramban-után*. A város melletti *Szanhedra* kolónia ellen mult szombat éjszaka nagy támadást intéztek az arabok. Előbb bombát vetettek, majd 25 lövést adtak le. Egyes golyók a falba furódtak. Valóságos i'teni csoda, hogy nem okoztak nagyobb kárt emberéletben.

Mordechai Naomi haifai zsidó segédrendőr arab terroristák golyóitól találva súlyosan megsebesült, a támadók a fegyverét is elvették tőle. — Az Akko körzetéhez tartozó *Ikrit* község közelében arab banditák megtámadták egy rendőrosztágot. Egy angol rendőr megsebesült. A lyddai repülőteret heves golyózápor alá vették, katonasíjartatok szétkergették a támadókat.

A zavargásokból kifolyólag a jeruzsálemi törvényszék halálra ítélte a 22 éves *Eliezer Altmann* zsidó segédrendőrt, mert

dec. 27-én rálőtt egy arab autóbusszra. Dr. Herzog főrabbi kegyelmi kérvényt terjesztett elő, mire a halálbüntetést életfogytiglani börtönre változtatták.

Az óváros egyes kávéházaiban és üzleteiben házkutatást tartott a rendőrség, mely alkalommal számos fegyvert találtak és elkoboztak.

Két gyilkosát Mandl Müncznek, akit egy évvel ezelőtt *Tel Mond* mellett az északi Sárón-úton megöltek, e héten az akkori fogház udvarán felakasztották. A két év előtt megindult zavargások óta ez az első eset, hogy egy zsidó meggyilkolásért valakit halálra ítélték.

Weizmann cionista elnök e héten elhagyta Jeruzsálemet és Londonba utazott.

A „Jewish Agency” által a napokban közzétett statisztikai adatokból kitérjük, hogy az utolsó 18 esztendőben 300.154 zsidó vándorolt be az országba. Az utolsó öt évben magában 175.000 volt a bevándorlók száma, 1937-ben 10.537 zsidó telepedett le, köztük 21% kapitalista.

*

A tel-avivi kikötő személyállomásának munkálatai e hó 20-ára elkészülnek, úgy hogy a kikötő rövidesen megnyílik a személyforgalom számára.

Tel-Aviv városa éveken keresztül harcot vívott az üzletek szombati zárvaratása érdekében, végre sikerült egy üzleti-zárórai törvényt alkotni, amelyet az angol kormány is jóváhagyott. Egy kis részt mégis „kellett” engedni. Ezen engedmény nélkül az angol kormány megtagadta volna a városi törvény jóváhagyását. Még pedig a törvény értelmében péntek este és szombaton bizonyos órákban megvolt engedve a kávéházak és vendéglők nyitvatartása.

A kávéház- és vendéglőtulajdonosok azonban nincsenek megelégedve ezzel a koncesszióval és túltették magukat a törvényen, mire a városi hatóság által alkalmazott felügyelők a törvény ellen vétőket azonnal — sabboszkor — felírták, jegyző-

könyvet készítettek és a város által delegált bíróság elé állították őket. A kávéháztulajdonosok bevallották, hogy üzletük nyitva volt szombaton a tiltott órákban, azonban a szombati árulás nélkül — mondták — nem tarthatják fenn üzemeiket. Ezt vallották az összes vádlottak: a szombati bevételt nem tudják nélkülözni, hogyha üzletükből akarnak megélni. A vádlottak hajlandók voltak ugyan a kirótt bírságok összegét „községi célokra”, lefizetni, de nem mint „bírságot”, mire a bíróság minden vádlott ellen letartóztatási parancsot adott ki.

Az utóbbi szombaton a városi felügyelők folytatták munkájukat és felügyeltek a kávéházakra és vendéglőkre, amelyek nem zártak a törvény által előírt időben. A már ismert módon a helyszínen megírták sabboszkor a jegyzőkönyveket a vendéglősök és kávéháztulajdonosok ellen. A felügyelők megintették és figyelmeztették a feleket az üzletzárásra és ha nem csuktak, felírták az illetőt még egyszer és harmadszor is. Így azután egy jó csomó jegyzőkönyv íródott a sabbosz védelmére — sabboszkor.

A vendéglősök és kávéháztulajdonosok ugyancsak szombaton átnyújtottak vendégeiknek egy memorandumot aláírás végett, hogy ezt Tel-Aviv város vezetőségének beküldjék.

— *Mi alulírottak* — írták — *Tel-Aviv város polgárai, a kávéházak és vendéglők vendégei, erőlyesen tiltakozunk a szombattörvény ilyen formája ellen, amely a vendégeket zavarja és nem engedi élvezni a nap nyugalmát és hátrányosan befolyásolja a város kereskedelmét.*

... Szégyenpir borítja minden hitű zsidó arcát, hogy a 99%-os zsidóvárosban, mely büszkén viseli „az első zsidó város” dicső nevét, az egyik kereskedői réteg nyíltan hangoztatja, hogy csakis a szent szombat megszenteltségének árán tudja kenyerét megkeresni és hogy szombatszegésekkel védelmezi meg a város a szombat szentségét...

MEGLEPŐ UJÍTÁS!

Piechnik és Mechtl

IV., Váci-utca 18.

A paróka már nem öregít, mert a legújabb modellek csinosak és fiatalosak. Csakis natur hullámos hajból a cég titkos eljárása szerint tökéletesen fejhez simuló hártavékony szélel készítve.

ELEGÁNS!

FIATALOS!

פסח חשווית Husvétli árut az ismert kiváló minőségben, az idén is gyártunk.

A felügyeletét az egri főrabbi, főtisztelendő
Schreiber Simon ur
gyakorolja.

A husvétli áru gyártásának rituális felügyelete még sokkal szigorubb, mint az egész éven át gyártott áru amugy is nagyon szigoru felügyelete. E szigoru rituális felügyelet teljes erejű biztosíték arra, hogy az áru és így különösképen a husvétli áru megbízhatóságához soha kétség nem férhet.

A husvétli árut tehát a legvallásosabb emberek is a legteljesebb bizalommal fogyaszthatják.
FRANCK HENRIK FIAI R.-T.

Budapest, 113. postafiók 5.

Telefon: *2-688-45.

A Talmud mesterei

— Ráv Jehüdo —

A híres Ráv és Smüél talmudbölcsek tanítványa volt, a III. század második felében élt Babilóniában. Smüél mestere R. Jehüdo Sin'nenó-nak (az élelmű R. Jehüdónak) nevezte.

Érűvin 54. lapján a köv. érdekes tanítást találjuk vele kapcsolatban, mely a jótékonyág intenzív gyakorlását célozza:

— Smüél szölt R. Jehüdo Sin'nenóhoz: *Stess jól emni-inni adni (szegényeket megvendégelni) és ne halaszd holnapra, mert ez a világ a lakodalomhoz hasonló (mely hamar továttnik és később esetleg már nem gyakorolható a jótétemény).*

Ide tartozik a Sabbosz 152. lapján levő köv. tanítás:

— És szölt Smüél, R. Jehüdo Sin'nenóhoz: *Oldd meg a zsákokat és tedd be a kenyert (a szegényeknek). Negyvenéves korig a szilárd eledel tesz jót, később inkább a folyékony táplálkozás...*

Apja R. Jechezkel — akit ő, R. Jehüdo tanított Tórára — nagy tisztelettel övezett férfiú volt, amint ezt Kidüsin 33. lapján látjuk. Itt felvetődik a kérdés:

— Ha valaki mestere apjának Tórában, vajjon ilyen esetben is tartozik-e a fiú az apa előtt felállni, a tisztelet jeléül? (Más esetben ugyanis a tanítvány tartozik a mester előtt felállni.)

A Talmud megakarja oldani a kérdést a köv. tantételből:

— Smüél szölt R. Jehüdo Sin'nenóhoz, *kelj fel apád előtt.*

Mire a Talmud megjegyzi, hogy R. Jechezkel oly erényes férfiú volt, hogy még Smüél mester is felállt előtte.

R. Jehüdo szeretett elmélyedni a Teremtő műveiben. Bróchajsz traktátus 43. lapján a köv. tanítás találhatók tőle:

— Aki kimegy a szabadba Niszón napjaiban és látja, hogy a fák mikép rügyeznek, az mondja el a köv. benedikciót: „Áldott legyen, aki nem hagyott a vilá-

gában semmi hiányt és teremtett benne jó teremtményeket és hasznos fákat, az emberek élvezetére.”

A természetben, mindenütt természet-szerűség uralkodik. Sabbosz 77. lapján a köv. agadikus tanítás foglaltatik:

— Rabbi Zéro találkozott Ráv Jehüdóval, aki apósa házának bejárata előtt állt. Jókedvében találta és így tudta, hogy bármit kérdez tőle, ami a természet világához tartozik, válaszolni fog neki. Kérdezte tőle, miért mennek föl a nyáj felvonulásánál előbb a fekete kecskék és utána a világosabb színű birkák? Azt felelte. *Ugy van, ahogy a világ teremtésénél, előbb volt sötétség és utána jött a világosság. Kérdezte: Miért rövid a tevének a farka? Mert tövises között jár és ha hosszú volna, a tövises megsebeznek. Miért hosszú az ökörnek a farka? Mert vizes talajon jár, ahol sok a szunyog és így el kell neki hesegetni vele.*

A Meharso igen elmesés fejtegeti ezt a tanítást mint képletet Izráelre és Izráel az ókorban elnyomó népekre alkalmazva.

Az életküzdalem nehézségeiről vallott nézete Sabbosz 53. lapján levő tanításában jut kifejezésre. Ott arról van szó, hogy egy nagyon szegény embernek természetellenes csoda történt, amiáltal kisdédét felnevelhette. Erre R. Jehüdo azt mondta: „Lásd, mily nehéz az ember megéléstése, hogy miatta megváltoztatta a világ rendje.”

Rajs-hasonó traktátus 17. lapján tanítja: „A Teremtő szövétséget kötött Izráellel, hogy ha megemlíti bűjti imáikban a 13 i'teni tulajdonságot (slajs esz-ré muddajsz), akkor nem marad fohászuk eredménytelen.”

Az embertársak iránti becsületesség nagy fontosságáról a köv. tanítása hangzott el (Bovo Kamo 30):

Schlesinger Jos

könyvkereskedés
Budapest, VII., Király-utca 1.

— Telefon: 141-497. —

Február elejétől
kezdve az új
Király-utcai
sarokházban.

Új héber iradalmi
művek, imakönyvek,
kegyszerek
nagy választékban!

— Aki jámbor ember akar lenni, szigorúan tartsa be a magánjogi viszonyokra vonatkozó előírásokat.

Szerfölött érdekes, hogy nem tartotta kívánatosnak az ő idejében, Babilóniából a Szentföldre vándorolni, mivel Babilóniában voltak akkor a leghiresebb talmudiskolák. (Kszübjasz 111.)

Nagyszámú tanításából kiemeljük még a következőket:

— A 44. zsoltár verse: „Miattad öletünk meg mindennap, úgy tekintenek bennünket, mint levágásra szánt juhot” vonatkozik egy anyára és hét fiára, a Szentély elpusztulása után. A győzelem-től mámoros római császár megparancsolta a fiúknak, hogy boruljanak le bálvány előtt, de ők inkább a vértanukalált választották, mintsem megtagadták volna az Egyetlent. Amikor illetően a legkisebb fiú is a vesztőhelyre indult, azt mondta az anya: *Fiaim, menjetek, mondjátok Ábrahám ősapátoknak, hogy ő csak egy oltáron áldozott, de én heten.* (Gintin 57.)

— „A főpap a Szentély előcsarnokában Jajmkipürkor rövid imát mondott” tanultuk. Ráv Jehüdo szerint ezt mondta: „Ne legyenek rászorulva Izráel fiai egymásra, megélhetésük előteremtésében.” Továbbá: „Ne hallgasd meg az utakat rová vándorok imáját, hogy ne essék eső” ... (Jajmo 53.)

— Az ember életét meghosszabbítja a hosszas imádkozás és a lakománál való hosszas időzés, hogy az időközben betérő szegényeket megvendégelhesse asztalánál. R. Jajchónon és R. Eliezer mondták: a Szentély idején az oltáron nyert az ember bünbocsánatot, ma pedig az ember asztala az oltár ... (Bróchajsz 55.)

A püspökből lett Reb Zise...

— Bál Sém-legenda —

... Mielőtt a Bál-Sém az öröklét honába költözött, szétesztotta mindenét tanítványai között. Hü kísérijének, Reb Avrumelenek pedig meghagyta, hogy utazzon városról-városra és mesélje el azokat a csodatetteket, melyeknek ő maga szemtanuja volt és ebből a mesemondásból fogja nagy családját fenntartani. A caddik jobblétre szenderült és Reb Avrumele teljesítette parancsát, járt világ-szerre és ontotta magából a meséket és ahová jött, szívesen látták, mert mindenki szeretett hallani Bál-Sém csodatetteiről. Egyszer azt hallotta Reb Avrumele, hogy Kaszovban van egy gazdag öreg zsidó, Reb Zise, aki egy aranyat ad minden méseért, amit a Bál-Sémről valaki tud. Odament tehát ő is, a mesék mestere és fáradságos hosszú út után beköszönhetett a gazdag Reb Zise házába, ahol nagy örömmel és ujjongással fogadták. Péntek délután volt, szombati étel-ek fűszeres illatai töltötték meg a levegőt és Reb Zise kiadta a rendeletet, a legjobb falatokat készítsék a drága vendég számára, aki a Bál-Sém meséinek illatával fogja fűszerezni a Szombat királynő lakomáit ... Nagy izgalommal várták a ház nepei a csodás történeteket és Reb Zise maga kipiruló arccal nézett a gyönyörű pillanatok elé. Este a házigazda maga mellé ültette a vendéget az asztalfőhöz, kidüsz- és majjezi után finom töltött hal került a fehér asztalra, de némelyiknek alig volt türelme enni, nem is nyúlt hozzá a finom ételhez és Reb Zise is sietett az első szombati dallal, aztán szinte türelmetlenül szölt:

— S most halljunk egy mesét, Reb Avrumele.

Minden fül figyelésre hegyeződött, minden szem Reb Avrumelen csüngött, aki szinte áhítatos nekilendüléssel mozgatta a fejét, de ajka néma maradt. A csend már kinossá nyúlt, Reb Avrumele türelmetlenül dörzsölte tenyerével a homlokát, majd szomorúan megszöalt:

— Most nem jut eszembe semmi sem. Talán a leves után.

Meglepetés morajlott végig az asztal körül, bosszúsán kanalazták a forró levest, amely után ismét szombati ének következett, aztán várták a mesét.

Reb Avrumele újra nekilendült és elbeszélte a következő történetet:

— Egyszer egy pénteken délután Bál-Sém parancsot adott, hogy fogjanak be gyorsan, mert rögtön el kell utaznia. Én csodálkoztam, hogy hová utazhat ily későn, amikor egy óra múlva itt a szombat. De Bál-Sém reámkiáltott: „Menjünk!”

— És gyorsan felültünk a kocsira és a lovak elkezdtek száguldani, mintha a levegőben repülének. A kocsis elaludt, a lovak pedig repültek erdőkön, hegyeken és vizeken keresztül. Én remegtem egész testemben, de nem mertem megkérdezni, hogy hová megyünk. Végre behajtottunk egy városba és az egyik utcában megállottunk és leszálltunk a kocsiról. De ekkor egy ablakból felénk kiáltott egy siránkozó öreg: „Fussatok innen, fussatok ebből a városból, a nép leakarja mészárolni a zsidókat, a tömeg most a főtérre van, ahol a püspök izgatja és bujtogatja a zsidók ellen.”

Bál Sém mereven nézett az öregre és tovább ment és én mellette mentem szólanul. Nemsokára a főtérre értünk. Óriási tömeg állott egy emelvény körül, ahonnan egy fekete arcú, véres szemű pap hadonászva szönekolt, a nép pedig rivalgva kiáltozott: „Halál a zsidókra! Induljunk!”

Bál-Sém egyenesen a tömeg felé tartott és amikor odaért, az emberek meglepetve megfordultak, mintha megijedtek volna, némán utat nyitottak. Bál-Sém felment az emelvényre, csak ránézett a püspökre, mire az elhallgatott. Bál-Sém megfogta a püspök kezét, hal-

kan, sűgva mondott neki valamit, a pap szinte kövé meredten hallgatta a szavait, majd hirtelen a Bál-Sém vállaira borult és hangosan zokogni kezdett ... Az összegyűlt tömeg csodálkozva nézte a történeteket, amikből semmit sem értett. És én se értettem semmit. Bál-Sém lejtött hozzám, megfogott a kezemmel és odavezetett a kocsihoz. Felültünk és ugyanazon az úton visszarepültünk Medzibezba. Már mindenki a templomban volt, csak a caddikot várták. És Bál-Sém felment a szent láda elé és imádkozni kezdett és arca úgy ragyogott, mint a nap. Soha sem láttam még így ragyogni. Az ima után odaléptem hozzá, hogy megkérdezzem tőle, hol voltunk és mi történt, de a caddik intett, még mielőtt megszöaltam. „Ne kérdezz semmit — mondta. Majd egyszer meg fogsz tudni mindent!” ...

Reb Avrumele reánézett a ház urára és látta, hogy arca egészen lángborult és szemeiből mint két selyemzsinór hűződik alá a könny ...

— Reb Zise! vége a mesének, tovább nem tudom ...

Reb Zise felrezzent, megfogta a mester kezét és úgy látszott, mintha néhány perc alatt hangja és egész lénye átváltozott volna.

— Én tudom tovább is a mesét, Reb Avrumele. A püspököt, aki akkor a zsidók ellen izgatta a népet, megtérítette a Bál-Sém megjelenése. Tőle tudta meg, hogy szülei zsidók voltak, akiktől gyermekkorában elrabolták őt és a zsidók gyűlölésére nevelték ... A püspök lecsillapította a felbujtogatott népet és szétosztotta közöttük nagy birtokait; ő maga pedig vándorútra kelt és városról-városra bolyongott, kenyéren és vizen él és az utcán hált, mint ismeretlen koldus. Így töltötte vezeklésének tíz esztendejét, azután letelepedett itt Kaszovban, ahol senki sem tudta, hogy kicsoda és micsoda. A sok aranyat, amit vétkével szerzett és melyet vezeklő útján is magával cipelt, szegény testvéreinek adta. Sok jót tett és várta-várta, hogy jön valaki, aki elbeszéli neki az ő meséjét ... Mert a caddik megmondotta, hogy ha hallani fogom mástól az én történetemet, jele lesz annak, hogy bűnöm meg van bocsájtva ... — fejezte be Reb Zise.

Természetesen Reb Avrumele el sem ment többé Reb Zisetől, sőt odahozatta feleségét és gyermekeit is és mikor mindnyájan együtt voltak, még sokszor mondtatta el a csodálatos történetet és Reb Zise szemeiből mindannyiszor örökműnyek omlottak alá megifjuló arcára ...

P. J.

Hetenkénti járatok

PALESZTINÁBA

TRIEST-ből és GENOVA-ból

Esperia, Galilea, Gerasalemme, Marco Polo, Palestina hajókkal

Kedvezményes
társasutazás

a

Szentföldre

április 26—május 17

Dr. PATAI JÓZSEF

főszerkesztő vezetésével

Felvilágosítás és prospektus:

ADRIATICA

Tengerhajózási Társaság

Budapest, VII., Thököly-út 2.

IV., Váci-utca 4.

65. Mult és Jövő szerkesztősége

Budapest, V. Vadász-u. 11.

M. N. B. eng. 915.

PARÓKA

különlegességek
Modern és tartós kivitel
Tartós ondolálások, alakítások
Olcsó árak

ALTSCHÜLER
BUDAPEST, VII. CSANYI UCCA 12

(Királyucca sarok)

Telefon: 1-310-79

A cionisták a zsidó államért

Jeruzsálemből táviratozzák: A „Vaad Leumi” által rendezett nagygyűlésen, amelyen résztvett dr. Weizmann, a cionista szervezet és a „Jewish Agency” végrehajtó bizottságának elnöke, a zsidó községek vezetői, a városi képviselők, a kolóniák tanácsa s a Jewish Agency más vezető személyiségei, a következő kiáltványt bocsátották ki:

— Tekintettel a naponta érkező és a zsidó tömegek politikai, gazdasági és erkölcsi üldözését illető hírekre, tekintettel a német zsidóság szenvedéseire, valamint a lengyel városokban és falvakban működő antiszemita cselekedetekre és főleg tekintettel arra, hogy Romániában közel egymillió zsidó került a legsúlyosabb helyzetbe, s itt a zsidó polgárok százezreinek a kiűzésétől lehet tartani — mindez olyan időpontban, amikor valamennyi ország kapuja zárva van előttünk, a zsidó népközösség a zsidógyűléslet ez újabb megnyilvánulása fölött megbotránkozását fejezi ki. A zsidó közösség követeli a Népszövetségtől és minden civilizált országtól, hogy tiltakozzék ezek ellen a rendszeres antiszemita üldözési akciók ellen, amelyek minden emberi és kisebbségi jogot lábbal taposnak. A zsidó közösség szenvedő testvéreinek, bárhol is éljenek azok, a bátorítás és vigasz üzenetét küldi.

— Amikor 1933 folyamán a zsidóság németországi katasztrófája bekövetkezett, a palesztinai zsidó közösség és a cionisták az egész világon segélyakciót tettek folyamatba. Palesztina pár év alatt negyvenezer német zsidót, nagyrészt fiatalokat szívt meg magába és ugyanakkor további 120 ezer zsidót a többi országból. A romániai zsidók szerencsétlensége, a lengyelországi zsidók és más országheli zsidók keserű sorsa az egész világ figyelmét felhívják erre a problémára. Hontalan, lakóhelyekről elűzött zsidók keresnek menedéket. Sokkal inkább, mint valaha is, meg kell tudnia a világnak, hogy az egzisztenciájáért és jövőjéért küzdő zsidóságnak nincs más menekvése és megoldása, mint újraépülő országa, Palesztina.

— A különböző országokban élő zsidóság jelenlegi helyzete, időben a palesztinai zsidó közösség komoly politikai és gazdasági szükségességével esik egybe. Az 1936-ban kitört nyugtalanságok nem szaktították meg az ország konstruktív fej-

lődését, amely oly sok lehetőséget rejt magában. A súlyos harcban a zsidó közösség, miközben állandóan védekezett, egy pillanatra sem adta fel alapvető jogának, a bevándorlás szorgalmazásának a megvédését. Valóban: a bevándorlás még most sem szűnt meg. Ezenfelül a jisiv a vérengzés ideje alatt nemcsak minden egyes fennálló telepet védett meg, hanem még újabb támpontok tucatjaira, a telepes csoportok egész sorát küldötte. Mindezek ellenére építómunkánk a nyugtalanságok által teremtett politikai események következtében jelentősen meglassabbodott.

— A királyi bizottság és az angol kormány 1937. július 7-én kelt „Statement of Policy” jelentéseinek közzététele óta, amely jelentések Palesztina egyik részében egy zsidó állam felállítását helyezték kilátásba, a jisiv súlyos politikai feszültség hálózatába került. A jelentések által felvetett problémának a Népszövetség szeptemberben történt tárgyalása óta a mandatárius hatalom kormánya egyetlen döntő lépést sem tett ennek az új politikának az irányában. Másrészt az előbb említett „Statement” második részében olyan tervet vetett fel, amikor a zsidó bevándorlást politikai keretek közé szorította, ami a nemzeti otthonnak zsidó gettóvá való változását jelenti az arab Palesztinában. Arab és más anticionista elemek — tekintettel a bonolyult nemzetközi helyzetre alkalmasnak találták az angol kormányköröktől még egyszer a cionista politika likvidálását és az önálló zsidó államot illetőleg tett ígéretek visszavonását követelni.

— Tekintettel a diaszporában élő zsidó milliók szenvedésére és a kormány ré-

széről folyó áttekinthetetlen és bizonytalan politika komoly következményeire, amely Palesztina gazdasági fejlődésének biztonságát fenyegeti, a zsidó népközösség felszólítja a kormányt, hogy vessen véget a mostani periódusnak, öltönytisztára és végleges magatartást, hogy ezáltal Palesztina kapui megnyílhassanak a diaszpora bevándorlóinak tömegelőtt. A jisiv a cionista mozgalom minden részének összefogását követeli a zsidóság választott politikai képviselőinek és a jisivnak a támogatására, amely döntő harcában a zsidó aspirációnak beteljesedését harcol, az önálló állami státus alapján, a saját maga országában s amely mindazon terveknek és dekrétumoknak a likvidálásáért küzd, amelyek ezeknek a törekvéseknek az útjában fekszenek.

A cionista képviselők ülésén dr. Weizmann beszédet tartott, amelyben a brit Palesztina-politikát ismertette és a felosztási terv bírálóival vitakozott. Ma az elé a kérdés elé kerültünk — mondotta — kisebbségként élni egy arab országban, vagy pedig az ország egy részében a többség és a függetlenség jogait követelni. Kétségtelen, hogy a zsidók többsége a második megoldást választja, ezzel azonban a nagy Palesztina zsidó eszményéről, amely annak idején majd megvalósul, egyáltalán nem mond le. A „zsidó állam” ellenfelei az egész kérdést hamis világtitkosba helyezik, amikor „Az ország feldarabolásáról” s „törpe államról” beszélnek — mintha legalább is valami „óriás államot” kaphatnának, „Óriás államról” egyáltalán nem lehet szó. Csak Palesztinában elszórt kisebbségekről beszélhetünk s ebből nekünk a központosított egységet kell megteremteni, Palesztina egyik részében. Az egyik oldalon: stagnáció; a másikon: az építés és a jövő megteremtésének a lehetősége. Ha sikerül számunkra a felosztás problémájának a megoldása, ha elfogadják követeléseinket, úgy a legközelebbi húsz évben nagy kolonizáló és iparosító munkát végezhetünk s évezredek óta először ismét függetlenséget élvezhetünk.

*
Mint ismeretes, az elmúlt augusztusban Marienbadban méltóságteljesen lefolyt orthodox világkongresszus vallási okokból elvetette Palesztina felosztásának tervét.

A rabbi és a fuvaros

... Icese, a balagole (fuvaros) híres rabbit vitt egyszer a kocsiján. Városról városra járt vele. Ha megérkeztek, mi helyt a zsidók hírét vették, hogy a nagy rabbi, Reb Tévele itt van, mindnyájan felé kerekedtek és eljöttek tisztelni hozzá. A balagole szörnyen megirigyelte a rabbit a nagy tiszteletért, amiben mindenütt részesítették. És egyszer megszökött:

— Rebbe, megkérném valamire. Butaság, tudom. De nagyon szeretném tudni, mit érez az ember, amikor ilyen nagyon tisztelik. Arra kérnék tehát, cserélj velem egyetlenegyszer ruhát. En felvenném a te ruhádat, te pedig az én fuvaroskötösömet.

Mire a rabbi: — Szivesörömet megtenném, Icese fiam, de tartok tőle, nem lesz elég a ruhaacseré. Az öltönyt könnyen felhuzhatod, de honnan szerzed tudományt hozzá? Mi lesz, ha valaki kérdést intéz hozzá? Félek, bolondságokat fogsz összefecsegni.

Icese megnyugtatta: — Ne félj rabbi. Bizál csak Icsében. Valamieskét én is értek a betűhöz.

A rabbinak tetszett az ötlet, ráállott. Dictum, factum: Reb Tévele lett a kocsi, Icese pedig a rabbi szerepében feszített.

Megjötték egy városba és amint szokták, betértek egy fogadóba. A fogadóban pedig tengernyi ember verődött össze, hogy fogadják a híres rabbit. Amikor pedig beállítottak, a sok ember mind felállt és a kocsihoz lett rabbi elé járult, hogy köszöntse.

A kézzorítások után a zsidók közrefogták Icsét és letelepedtek vele az asztalhoz és reb Tévele — aki a fuvaros szerepét játszotta — leült a sutba s kért egy pohárka pálinkát. Persze erősen leste, hogy na most mi lesz Icsével. Hát egyszer csak hallja, hogy az egyik tekintélyes polgár így szól hozzá: Rebbe, épp, mielőtt megérkeztél, egy Meharsó szöveget tanakodtunk, mert szörnyen nehéz és sehogysem voltunk képesek megérteni. Nagyon szépen kérjük a Rebbet, magyarázná meg nekünk.

És rövest fel is nyitja a könyvet és a sutban ülő igazi rabbi hallja, hogy tényleg nehéz a szöveg és lesi, mit fog most a tudatlan Icese cselekedni. Hát bizony az Icese nagykomolyan meghallgatta a fogas Meharsót és maga is bekukkantott a könyvbe. Aztán csak nagyhirtelenül eltaszította magától a széfert és lekiicsinylőleg így szól:

— Igy néznek hát ki ennek a városnak tekintélyes polgárai? A talmidchóchemok? Igy? Már ezt a tajret sem éritek fel észszel? Az effélet még az én kocsiom is megérti! Balagole gyere csak ide! ...

K r a k k ó...

Ez a város, amely felé Horthy kormányzó szombati látogatásával kapcsolatban a figyelem terelődött, egyike a legrégebb zsidó letelepedéseknek. Már a XI. századtól kezdve bejárták zsidó kereskedők a Németországtól egész a Fekete tengerig elhúzódó kereskedelmi utat a Duna mellett és így érintették Lengyelországot és Csehországot. Amikor 1349-ben a fekete halál dühöngött egész Európában és ezzel kapcsolatban Németországban óriási üldözés támadt — mert a pestisért a zsidókat okolták — igen sok német zsidó talált menedéket Krakkóban, ahol a zsidóknak Nagy Kázmér lengyel király szabadalomlevelet adott és megerősítette jogaikat, foglalkozásukat illetően. Kázmér király 1347-ben egy vérvád ügyében is megvédte a zsidókat. Számos régi lengyel okirat szól azokról a küzdelmekről, amelyeket a zsidóknak a városi iparosokkal és kereskedőkkel folytatniok kellett, mert ezek irigylték tőlük a kenyeret és állandóan áskálódtak ellenük. Később a város Kazimírsk nevű területére mentek lakni és a krakkói gettó (váló) levelekben most is azt írják „Mozso Kazimírsk” (Kázmér városa). Egyébiránt Nagy Kázmér orvosa egy zsidó férfi volt: Lewko (becézett alakja a Léb vagy Leib névnek.)

1400 körül érdekes eset tartja izgalomban a város lakosságát. Egy kikeresztelkedett nő két házat hagyott a zsidó utcában akadémiának. Emiatt állandó volt a torzalkodás, míg azután abban egyeztek meg, hogy az akadémiá máshol szerez helyet a zsidók letelepedésére és így az egész gettó átköltözött egy másik területre.

A XVI. század folyamán a Spanyolországból kiűzött zsidók egy része menedéket talált Krakkóban.

Igen jellemző a zsidók helyzetére a svédok hódító hadjáratával kapcsolatos eset. 1655-ben a svédok elfoglalták Krakót és mikor ezután a lengyelek ostromolták, a várban rekedt zsidókat természetesen felkínálták a svédok védelmi sáncok ásásánál. A város visszahódítása után mégis teljesen kifosztották a zsidókat, mert „hazaárulással” vádolták őket.

A XVI. és XVII. században a hitközség szellemi élete össze van kötve a lengyelországi talmudtudomány klasszikus korával. Krakkóban működött elsősorban R. Jákajv Pollák, aki tudvalevőleg kiűzött azáltal, hogy bevezette jesivájába

a pilpulistikus rendszert, amely rendszer ugyanis a növendékeket arra serkentette, hogy a tanultakat önállóan feldolgozzák. Ott volt rabbi a Remo, a Bach szerzője, a Maharam Lublin. Ezekből az időkbel számos zsidó történelmi emlék maradt az utókornak. Ezek közül egyike a legnevezetesebbeknek a Remó temploma. Idegen zsidó, aki Krakkóba jön, természetesen elzarándokol a régi zsidó temetőbe is, ahol számos régi síremlék tanuskodik a város ósrégi zsidó multjáról és nagyságáról.

1643-tól kezdve a „Tajszefesz Jajmtajv” szerzője R. Jajmtajv Lippmann Heller működött Krakkóban és a temető fala mellett van eltemetve. Ennek az oka a köv. történet (amint ez Jungreis gyöngyösi főrabbi szövegében olvasható) Meghalt egy fukarságáról hírhedt ember, akit eme rossz tulajdonsága miatt a fal mellett temettek el. Halála után azonban feltűnt, hogy két, eddig igen adakozó ember beszüntette adakozását. Kiderült, hogy az elhunyt, fősvénynek tartott ember, ezt a két embert bizta meg azzal, hogy az ő pénzéből helyette gyakoroljon jótéteményeket. Így azután nyilvánvalóvá vált, hogy a fősvény hírből álló ember a valóságban a legszebb és legnevesebb módon gyakorolta a jótéteményságot. Ezért elrendelte a Tajszefesz Jajmtajv, hogy melléje temessék.

A lengyelek alatti nyomott helyzet valamelyest javult 1847-től kezdve, amikor a város osztrák uralom alá jutott. Amikor pedig 1867-ben kimondták Ausztriában is az emancipációt, az anyagi helyzet is megjavult. Előzőleg már 1860-ban meghívták főrabbinak a Chaszam Szajfér fiát R. Simajn Schreiber, aki egy ideig az osztrák Reichsrath képviselője volt és mint ilyen a külvilág előtt is nagy tiszteletnek örvendett.

Szomorú időszűrésű nyert az a pár sor, amit a Remo a XVI. században ír egyik responzumában: „Jobb száraz kenyeret enni ebben az országban — írja — ahol a gyűlölet nem nehezedik annyira ránk, mint Németországban.” Látjuk, hogy már akkor is együtt lehetett említeni ezt a két. országot a zsidógyűlölet terén. Most azonban már ott tartunk, hogy az a száraz kenyér sincs meg, ami a Remó idejében még megvolt.

*
Krakkó ma is a zsidó élet egyik gócpontja.

Tegyen próbarendelést és Ön is állandó vevője lesz
EISLER TESTVÉREK váci orth. רשב
füstölthús és kolbászárú üzemének
mert nagyon olcsó áron elsőrendű árut kap, 5 kg-os csomagot az országba bárhova franko szállítunk.
Kérjen árjegyzéket.

אגודה קרמל
Karmel Friedmann
Pensió Józsefné
Budapest, Andrassy-út 43.
Telefon: 1-289-67.
Elsőrendű villamos és autóbussz-összeköttetés a város minden irányában.
Modern kényelemmel berendezett folyóvízes szobák, elsőrangú — kivánatra diétás — konyha.
Referencia:
Bpesti orth. rabbiság

Nemzetközi versenyen díjat nyert
PARÓKÁINK
társaságban is sikert aratnak, mert
OLCSÓK, SZÉPEK, KÖNNYŰK
— Mérték szerint készülnek —

QUINT
hölgyfodrász
VII., RÁKÓCI-UT 40.
(Corvinnal szemben)
Telefon: 131-035.

Tollhegyről...

Egészen különös esetről ír egy hétfői lap. Alberti-Irsa a jobb statusquo hitközségek egyike, ahol még néhány üzlet zárva van szombaton. Klein Ferenc kántormetsző, tizenhat (16) gyermek atyja, hosszú szakállas, pajeszos hitsorsos, a hitközség felmondott neki, a lap szerint azzal a meglepő indokolással, hogy — nyilatkozata propagandát fejt ki Albertin és Irsán a keresztény lakosság között ... Nem tudjuk pontosan, hogy történt az eset, egy azonban bizonyos, hogy nem ez a valódi oka a felmondásnak.

Csilléry ösztönön sajnálhatja, hogy nem vett részt a lengyelországi utazásban. A nyíregyházi vonaton általa nagy nehezen felfedezett „félvagon galiciát” után ugyanis pompás élményt jelentett volna számára a kódrándulás ezekbe a tipikus lengyel-zsidó városokba ... Vagy talán ezentúl már itthon is szalonképes lesz a galiciáner? ...

Budapesten meghalt egy nagy iparvállalat vezérigazgatója és a zsidó temetőbe helyezték nyugalomra. A napilapok óriási, természetesen jól megfizetett gyászjelentéseket közöltek. A gyászjelentések végén olvasható volt, hogy a temetés az izraelita temető szertartás-teréből történik. Ezt minden jobboldali újság is közölte. Egyedül a „Nemzeti Újság”, a katolikus klerus lapja a temető felekezeti jellegének mellőzésével közli a pátet. Ez érthetően. Éppen a pozitív vallásosság alapján álló lapnak kellene méltányolni azt, hogy egyesek ragaszkodnak: vallásukhoz. Továbbá, hogy valaki nem szereti az élő zsidókat az talán érthető, de a halottakat, akik pénzt is hoznak, miért ne szeresse? A régi anekdota szól Kubik Béláról, a liberális korszak borsodmegyei főispánjáról, hogy találkozott egy zsidó ismerősével és beszélgetés közben rámutatott a zsidó temetőre s azt mondotta: „Látja, ott vannak tisztességes zsidók,” amire az illető elértette a célját, rámutatott a keresztény temető irányába és azt mondotta: „Ott meg a tisztességes keresztények vannak.” Látjuk tehát, hogy a halott zsidókat még az antiszemita is megbecsüli ... Ezzel kapcsolatban föllevenedik az az epizód, amelyet Josefus Flavius elbeszél Alexander Jemá, a zsarnok zsidó király életé-

ből. A nép nem szerette a zsarnokot és ő egyszer vesztett csata után elhatározta, hogy kibékül népével. Népgyűlést hívott össze és előterjesztette szándékát. A nép nem nagyon hajlott a békülésre. Erre azt kérdezte tőlük: „Mit tegyék, hogy kibéküljék velem?” A felelet meglepő volt: „Halj meg.” Ha tehát meghalt a nagy vállalat igazgatója és haláláról az illető lap szépen honordt gyászjelentést kapott, illenék kibékülni azzal a gondlattal, hogy az izraelita temetőből lesz a temetés ...

Sándor Pál halálának második évfordulója alkalmából felvonultak sörjához és megkoszorúzták. A kegyeletnek megnyilatkozása ugyan nagyon szép, de azt hisszük, hogy zsidó temetőben stilszerűen csak a Jahrzeitot illenék megtartani. Különböző olyan az egész gesztió, mint a régi történetekben: A fű megfenyegeti apját, hogyha nem küld neki pénzt, ő el van szánva olyasmire, amit sem zsidó, sem keresztény nem tett még. Az apa megijedt, elküldte a pénzt és ezután csendesen megkérdezte, hogy mit tett volna, mi az a dolog, amivel fenyegetett? Azt felelte: szombaton tefillinben imádkozott volna. Hát bizony ez a sirhoz való zarándoklás is hasonlít ehhez.

Egy abaujszántói előfizetőnk beküldött egy ottani helylapot, amely óriási szenzációként feltűnt egy zsidó filmháboruszkodást, amelyről a szántói zsidók valószínűleg nem is tudtak. Ugy történt a dolog, hogy egy katonatiszt övegye megkapta az ottani mozira az engedélyt. A mozi rosszul kezdett menni. Ez néha megesik nemesak zsidó üzletekkel. Az ottani jobboldali szervezetek azonban kisütötték, hogy a mozi azért megy olyan rosszul, mert a Németországból jövő és az árjaparagrafus alapján készült Ufa-filmeket ad elő, amelyeket a zsidók bojkottálnak. A szóbanforgó szervezetek erre egy este tüntetőleg megvették az összes jegyeket. De a helylap megfenyegeti a zsidókat, hogy jó lesz a bojkottot nem folytatni és felelősségre vonja őket, miért nem mennek a moziba. Hát ez már igazán furcsa. És fölemelő. Fölemelő azért, mert ugylátszik — a zsidók nélkül a nem-zsidó társadalom Abaujszántón nem tud a moziban szórakozni! Régente tréfásan mondták, hogy a zsidónak muszáj függet-

Pensione Felice, San Remó

Corso dell'Impero — Tel.: 53-26.
A meleg, verőfényes délen.
Egyetlen rituális pensio az egész olasz Rivierán. Egész éven át nyitva. Elsőrangú konyha, diétás is. Nyugalmas fekvés, modern komfort, strand közelében.
Igazgató: Dr. med. Alex Schwarz.

enni (Jud, du musst Feigen essen) és most már nem szabad független mutatni az antiszemita filmnek? És mi baj van abban, hogy ha a mozi a MOVE és kapcsolatos szervezetei megtöltik? Hadd csináljon ez a szegény mozi bombázásokat, hogyha némely pesti, zsidónak bélyegzett mozi kénytelen éppen ezeknek a köröknek jóvoltából néha — büzbombázásokat csinálni. Pécsi beszédében Fabinyi pénzügyminiszter ugyanis kijelentette, hogy át kell engedni az üzletekben a középosztálynak a pozíciókat és a helyeket. Az abaujszántói zsidók tehát engedelmesen átengedik a mozihelyeket. Hát akkor mit akarnak, minek csinálnak a moziból ilyen cirkuszt? ...

Püspökladányban a zsidóság ifjúsági műkedvelő csoportja, jótékony célú műsoros táncestélyt rendezett, ahol megjelent az egész helyi társadalom, felekezeti különbség nélkül. Az előadás nagy sikerrel szerepeltek K. Ferenc, H. László, F. Honka, H. Ibi, I. György, stb. Igy olvassunk az „Egyenlőség”-ben. — Meg vagyok győződve róla, hogy az ottani főtitkár előadásában nem volt előzetes tudomása a dologról, mert különben minden bizonnyal megakadályozta volna. Hiszen természetes, hogy egy ilyen vallásos orthodox hitközségben — még ha azáltal, hogy egységes, neológ elemek is vannak benne — valósággal destruáló az ifjúság egy részének ilyen szereplése. Ilyen hitközségekben az ifjúság műkedvelő csoportjának a chasidikus tánclejtésekben illenék kedvét lelnie, vagy ha mindenáron vegyesen akarnak táncolni, a lakodalmi „miczve-tenczik” felé kellene a figyelmét terelni ... És mit sem enyhít a dolog, hogy a vegyes tánemulatságot a jótékony szolgálatába állították: ezt közismerten talmudi nyelven úgy nevezik: miczvo haboó bavérov (bűn által létrejött jótétemény), amely szintén szigorúan tilos és a cél egyáltalában nem szentesíti az eszközt. Éppen ezért érthető, hogy pár évvel ezelőtt Dunaszérdahelyen maga a főbbi jelent meg egy ilyen rendezvényen és lehetlenné tette az előadást. De akár hogy is legyen, egy bökkendő van a dologban. Minek kell ezt az újságba tenni? Bizony ilyen esetekben, ha megis történtek, alkalmazni kellene a böcs király előírását: „Kvaid Elajkim hasztér davor — az örökkévaló dicsősége, elrejttem, titokban tartani a dolgot”.

Nők a trónuson

A hollandi trónörökös leányának születése alkalmából a külföldi sajtó kiemelte azt a tényt, hogy dacára annak, hogy Hollandiában már sok évtized óta női uralom van, az ország egyensúlyozottabb, mint azok az országok, ahol férfiak uralkodnak, amennyiben sikerült a békét és a jólétet megőrizni Németalföldön. Egy angol lap arra utal, hogy Izráel országának is az volt a legboldogabb ideje, amikor nő volt a trónon. Ez az analógia annyiban téves, hogy nem Izráelről van itt szó, (mert a bibliai időben legfőképpen Aszulo uralkodott egy ideig, de nem dicsőségesen; az uralkodásba beavatkozott Achov felesége, Izevel, de diestelenül és erkölcstelenül) hanem szó van a makkabeusi korszak kilenc évről 76-tól 67-ig a polgári időszak előtt, amikor valóban Salome Alexandra uralkodott. Erről a kilenc évről részletesebb eseményeket csak Josephusnál olvassunk, aki elmondja, hogy a királynő igen böcs asszony volt; az ország kritikus helyzetében diplomatikusan járt el, úgy hogy háborúra nem került a dolog és arra igyekezett, hogy a Tóra szellemét és tudósainak befolyását terjessze az országban. A világius hajlamú felelőtlenül politizáló, háboruspárti szaduceusokat (cidükim) lefegyverezte okos politikájával. A hagyomány úgy nevezi őt: Schlamcion és azt mondja róla, hogy Simajn b. Setach nővére volt. Tanaanisz traktátusának a végén szó van arról, hogy Simajn b. Setach idejében milyen nagy volt a termékenység az országban és a nagy eszések rendszeren éjjel voltak, aminek következtében nem okoztak kárt a napi életben. Ezekből az adatokból is láthatjuk tehát, hogy az országban meglegedettség uralkodott.

De a hagyomány nem tartotta teljesen helyenvalónak a női uralmat, mert úgy magyarázza azt a bibliai ígét „Királyt tégy magad fölé”: „melech v'la malko — királyt, de nem királynőt”.

Női uralkodókról lévén szó, magyarországi viszonylatban meg lehet jegyezni, hogy 80 évvel ezelőtt atyáink gyakran emlegették a királynőpénzt (Malke-Geld). A zsidó türelmi adót értették ezalatt, amelyet Mária Terézia 1747-ben hozott be és amelyet 100 éven keresztül fizettek a magyar zsidók. Az ő uralkodása igen nevezetes a magyar zsi-

S'chitó-tilalom Kolozsvárott

A kolozsvári „Uj Kelet” jelenti: „Kolozsvár város időközi bizottsága pénteken foglalkozott a rituális vágások kérdésével. A városi tanács február elsőjén bizottságot küldött ki a vágóhidra, amely megtekintette a rituális vágás lefolyását. A bizottság pénteken tette meg jelentését a tanácsülésen, amely úgy hangzott, hogy az állatok rituális módon való levágása kegyetlen. A bizottság jelentése alapján a tanács úgy határozott, hogy szombattól kezdve Kolozsvárott betiltja a marhák rituális vágását.”

Ezzel szemben utalunk arra, hogy 11 évvel ezelőtt nálunk Magyarországon az új állategészségügyi törvény megalkotásakor felszinen volt a s'chitó kérdése és a Központi Iroda terjedelmes emlékiratban rámutatott azoknak a világhírű szaktekintélyeknek a megállapításaira, amelyek szerint a leölt állat akkor szenved legkevésbé, ha leölése rituális metszés

dók történetében. Birodalma egyes helyein kiütetésre került a dolog egy időre, mint pl. Prágában, de nagyjában a viszonyok konzolidálódtak. Kegyetlen rendelkezése volt, hogy Morvaországban minden zsidó családból csak egy férfiúnak szabad megnevelnie. Ez az úgynevezett „Familianten”-rendelet előidézte aztán, hogy az osztrák korona tartományaiból állandó bevándorlási folyamat irányult Magyarország felé és így benépesedtek Magyarország területén a hitközségek. Nyugatmagyarországon föllendült az u. n. „hét-község” (sevá kehilajisz). Az ő idejében működött Kismartonban a Ponim Meirajisz és Pozsonyban a Maharam Barby tette híressé a jesivájával. A XVIII. század végén kiadott Najdo Bihüdo döntvénytárból látjuk, hogy Magyarországon akkoriban menni tudós ember működött Veszprémtől Temesvárig, Nagykarolytól Bodrogkeresztúrig. Az utóbbi helyről írt tudományos

útján történik. A rituális vágásnál a kés csorbanélküli nagy élessége és a vilámgyors metszés van vallásilag előírva. A rituális vágás az eszmélet rögtön elvesztését idézi elő. Az állat lebunkózása összehasonlíthatatlanul nagyobb fájdalmat okoz. Bethlen István akkori miniszterelnök és Mayer János belügyminiszter a legnagyobb megértéssel kezelték az ügyet és a törvényhez kiadott végrehajtási utasítás biztosította a rituális metszést a hazai zsidóság számára.

Csernovitzi jelentés szerint az állami szeszmonopol igazgatósága felszólította a pénzügyminiszteriumot, hogy a Bukovinában Robu prefektus által bezárított zsidó italméréseknek újból megnyitását elrendelje. Az igazgatóság rámutat arra, hogy az összes zsidó italmérők engedélyei rendben vannak és hogy az italmérések bezárása az államkincstárnak óriási károkat okoz.

levelet a prágai főrabbinak Wahrmann Izráel, aki később a pesti hitközségnek főrabija lett.

— A bpesti orth. leányegyletben (Kertész-u. 32.) f. hó 12-én szombaton d. u. ¼4 órakor Mannheim Klári és Salamon Gabriella tart előadást.

Hölgyek figyelmébe!

Kelengye, plzsama, pongyola legizlésebben jutányosan készült Berkovits Magda tehérneműszalonjában, Bpost, Liszt Ferenc-tér 5.11.3.

PARÓKÁT

legszebb kivitelben készült hullámosított hajból: javítás, ondolást olcsón vállal

HEISZ JENÓNÉ

parókakészítő és női fodrász, Budapest, Király-u. 53.

NEUVIRTH TESTVÉREK ÓRÁS ÉS ÉKSZERÉSZEK

Budapest, Király utca 28.

Brilláns, ékszerek, ezüst dísz tárgyak, gyertyatartók, menörák, serlegek, tórafelzerelések nagy választékban. — Olcsó árak. — Alkalmi vételek. — Saját műhely. — Brilláns, arany és ezüst beváltás.

Szombat- és ünnepnap zárva.

BECKERT HUGÓ parókakészítő specialista

Speciális kivitel! VILDOB-UTCA 27 Speciális kivitel!
Elegáns paróka fejhez simuló hártavékony szőllel, csakis valódi prima hullámos hajból készítve.

Orth. כשר kakaó és csokoládé a legfinomabb kivitelben.

Keksz, levestészta és otyaárak. Diabetikusok részére „levegő” kenyér Elsőrendű dessert és különlegességek

WEISZ MÓR

orthodox kóser keksz, kétszersült, és süteménygyára, Budapest, VII, Dob-utca 22. Telefon: 1-423-65

A nagy stadlon

Elbeszélés a XVI. századból, Lehmann nyomán. **49**
Végre az egyik jelenlevő kivágta a legfontosabbnak látszó ellenvetést:

— Bizonyítsd be, hogy valóban nem igaz, hogy nektek szükségetek van pászka ünnepe keresztény vérré.

Erre R. Joselinann kijelentette:

— Ez a legutálatosabb vád, amit valaha emeltek ellenünk. Ellenünk emelik ezt a vádat, éppen ellenünk, akik utáljuk a vért, amelyet el kell távolítanunk kiszórással a táplálékra szánt húsból. A vér tilalma többször van benne a Tórában.

A továbbiak folyamán pedig kifejtette, hogy a zsidóság tanítása szerint a gyilkosság a legborzasztóbb bűn, hiszen az I'ten képmására teremtett ember életét oltja ki és már a biblia első lapján az van: „Aki az ember vérént ontja, annak a vére ontassék.” A vérvád aljas rágalom, csak ürügy volt, hogy gonosz emberek ártatlan zsidókat pusztulásba kergessenek vagy máglyahalálba küldjenek.

— Nono, ne oly hevesen, szólt gúnyosan közbe a szász választófejedelem egyik tanácsosa. Én magam láttam egy héber könyvet, még pedig éppen a pászka ünnepe, ahol egy kép van, hogy egy alak koronával a fején fürdőkádban ül és köröskörül emberek állnak, akik gyermekeket vágnak le és vérükben fürdik a koronás fő. Ezt nekem úgy magyarázták, hogy az emberek, akik levágják a gyermekeket, zsidók, s a koronás fő. I'ten, őneki áldoznak keresztény gyermekeket.

— Szent I'ten, szólt R. Joselmann, hát tudjátok, urak, kicsoda végzetes félreértés ez? Hát csak nem gondoljátok, hogy ez a kép I'tent ábrázolja. Csak nem gondoljátok, hogy mi emberi formában rajzoljuk I'tent. Ezzel egyébként a legsúlyosabban vétkeznénk a Tizparanosolat második ígéje ellen! Ez a könyv, a peszachi hagada, elmondja őseink szenvedéseit Egyiptomban. A Tórában meg van írva: „Történt abban az időben, meghalt Egyiptom királya és Izráel fiai sóhajtottak robotjuk közepette, fölkiáltottak és az ő jankiáltásuk fölzállt az égig.” Mi a király halála és a zsidók jankiáltása közötti összefüggés? Kérdeik a bölcsék. És azt felelik: Az egyiptomi király valójában nem halt meg, hanem bélpoklos lett, ami a halálhoz hasonlítható, erre jöttek udvari orvosai és mondták: csak úgy gyógyulhat meg, ha gyermekei vérében fog fürödni, mire ők fogták a zsidók gyermekeit és levágták. A szóbanforgó képen ábrázolt férfiak, tehát, akik ezt a gyilkolást végzik, Fáraó orvosai és akiket leölnék azok a zsidó gyerekek.

— Joselin, szólt Brandenburg választófejedelem, Joachim, az én boldogult apám idejében, 1510-ben bebizonyosodott, hogy a zsidók elkövették ezt a bűnt. A nyomozás kiderítette és mind a 38 megkapta a méltó büntetését. 36-ot közülük elégették, kettőnek pedig megkegyelmezték és karddal ütötték le a fejét, mert fölvetették a kereszténységet.

A fejedelemnek e határozott hangú kijelentésére mély csend támadt. A jelenlevők mind R. Joselmannra néztek. Ő pedig csendesen imádkozott magában, hogy I'ten adja meg neki a kellő szót a raz rágalom kivédéséhez. Ekkor azután egy különösen csodálatos dolog történt.

A terem háttéréből előlépett egy rendkívül tiszteltreméltó, ősz, protestáns lelkész, akit az összes jelenlevők ismertek, Eusebius Niger atya. Egy Brandenburg melletti helységről. Odafordult Joachim fejedelemhez és azt mondta:

— Legkegyelmesebb uram, engedje meg, hogy a zsidóknak eme elégetéséről felvilágosítást adjak.

— Nagyon szívesen hallgatjuk, Eusebius atya, hogy mit tud erre vonatkozólag mondani.

— 37 évvel ezelőtt történt — kezdte a pap — hogy 38 zsidót összefogdostak és Berlinbe hozták azzal a váddal, hogy belopózkodtak a templomba és átfurták az oltárt. Vádolták őket azzal is, hogy ceremóniális célra, pászakészítésre keresztény vért használtak. A koronatanu egy Fromm nevű ember volt, ő megesküdt, hogy mindazt, amivel vádolják, látta. A zsidók mindent tagadtak, majd kénpadra vonták őket, amíg azután mindent úgy mondtak el, ahogy ezt Fromm állította. Akkor püspököm megbízott engem, hogy látogassam meg a börtönben levő zsidókat, hogy megterítsem őket a keresztény vallásra. Mindannyian külön-külön hangsúlyozták, hogy teljesen ártatlanok és csak kínzó-sok árán csikarták ki tőlük a hazug vallomást. Külön-külön voltak lezárva és így az összehesztelés lehetősége ki volt zárva. Erre magamhoz hívtam a vádlót és próbáltam lelkiismeretére hatni, de ő egyre azt hajtogatta, hogy ő csak a valóságot mondta: — azt ő látta is. Elérkezett a kivégzés napja. Előzőleg megjelent nálam a denuncians és meggyónt nekem. Ez a gyónás rettentő hatással volt réám. Még az éjjel fölkerestem a püspököt és könnyek között kértem, hogy elárulhassam a gyónási titkot, de a püspök ezt nem engedte meg. Másnap reggel kivégezték az embereket. Mindannyian, mind a harminchatan, bátran szoltárokat recitálva fejezték be életüket. A két, keresztény hitre térte külön végezték ki. Én ott voltam, soha nem felejttem el ezt a jelenetet. Azóta is éjjel-nappal hallok szoltárait hangzását, látom a máglyatüzeket, amelyek elpusztították őket. Lelkiismereti furdalásaim vannak, hiába nyugtatom meg lelkiismeretemet azzal: „Hisz én nem tehetek róla, nekem úgy kellett eljárnom, ahogy a püspök ezt előírta.” Voltam kolostorokban, nem találtam nyugtot. Ezért csatlakoztam legelőször dr. Martinus Lutherhez és most már nem érzem a gyónási titok megbízásának kötelességét és ezért el fogom mondani mit gyónt meg ez a Fromm.

— 1470-ben születtem — mondotta — jómódu ember voltam, volt derék feleségem és 4 gyermekem, holdogan éltem 1506-ig. Akkor történt, hogy eladtam 125 font vaját egy Zelkele nevű vajasnak. Átvette a vajat és megfizette. Nemsokára rá visszajött, hogy 3 font hiányzik. Én természetesen nem akartam ezt elismerni. De mivel megsértett engem, fogtam egy kalapácsot, feléje dobtam és ő azon mód ottmaradt halottan. Jajgatva jött elő a feleségem: „Szerencsétlen, mit tettél, hisz ki fognak mostan végezni. Nincs más menekülés, minthogy a fekete szerzetesek kolostorába menekülj”. Egyméhány nap eltelt, a hatóság megtudta a gyilkosságot, én menekültem a határon túlra. Lezüllöttem, majd hosszú hónapok után Lübeckbe kerültem, ahol becsületes munkával akartam megélni. Ott is összeveszttem és elvertem egy szenátorok a fiát és így visszalopózkodtam. Otthon megállapítottam, hogy feleségem nem értett a gazdálkodáshoz, tönkre mentünk, el voltam keseredve, s ekkor elhatároztam, hogy megbosszulom magamat a zsidókon. Betörttem egy templomba Knoblochban, ellopam onnan egy kegyesertartót, följelenttem magamat és azt mondtam, hogy eladtam egy Salamon nevű gandovi zsidónak és mivel éppen akkor egy gyerek eltűnt — azt hiszem: belesett a vízbe és belefult. — azt jelentettem, hogy én tudom, hogy a zsidók vágták le. Mindez természetesen hazugság és egy szó sem igaz belőle.

— Így gyónt meg nekem ez a Fromm és 38 ember ártatlanul halt meg, de nem lehetett ez ellen tennem semmit sem, püspököm nem engedte.

Eusebis elhallgatott. Döbbenetes csend ülte meg a termet.

Erre fölállt R. Joselmann és azt mondotta, és felé emelve szeméit: „Örökkévaló I'ten, Te megszentelted Nevedet az iraság keresői és hívei által. Áldott legyen a Te Neved.” Eusebius azt mondta rá: Amen! (Folyt. köv.)

HIREK

NAPIAR

Sabbosz Teczave, Ador I. 11.

Gyertyagyujtas (Bpest) : 4.45

שבת kimenetele „ : 5.45

(Kedd-szerda Kis-purim, tachnun és lammaczeach elmarad.)

— A gabella felemelése körül. A budapesti orth. hitközségnek tudvalegőleg főbevételei forrását a gabella képezi. A hitközség — kényszerítő körülmények folytán — a napokban kénytelen volt a baromfi-gabellát felemelni. Ezzel kapcsolatban azonban túlzott hírek kerültek forgalomba, melyek szerint a gabellát külön-külön 20 fillérral emelték volna. Utána jártunk a dolognak és megállapítottuk, hogy szó sincs ily nagymérvű emelésről, mert az élelbeléptetett emelés mindössze cca 3 fillért tesz ki a baromfi kilójánál.

— Martin Buber 60 éves. A chaszidikus legendák népszerű német íróját, a modern zsidó világ melegen köszönti 60 éves születésnapja alkalmából. 1878. február 8-án született Bécsben, majd Galiciába került, nagyapja, a neves tudós, Salomo Buber házába. Később visszament Bécsbe és 1901-ben a „Welt” szerkesztője volt. 1906 óta Németországban él, vallástudományi tanulmányokat foly-

tat és megalapítója a „Jüdischer Verlag” című könyvkiadó vállalatnak Berlinben. 1906-tól 1924-ig szerkesztette a „Jude” című zsidó folyóiratot. 1923-ban a zsidó vallástudomány és etika tanszékét nyerte el a frankfurti egyetemen. Később ezt a megbízatást visszaadta. Utóbb a jeruzsálemi egyetemen működött. Első volt a modern írók közül, akik a chaszidizmus lelki kincsének a zsidó reneszánszban való felhasználását követeli számos könyvében.

— Síremlékavatás. Február 22-én kedden avatják fel a mult évben Budapesten elhunyt boryslavi Schreiber Kázmér z. c. l. sírkövét a régi temetőben. Hír szerint a főt, pozsonyi, debreceni és drohobici főbbik tartanak avatóbeszédet.

— A biharkeresztes saszeheva Niddo traktátus befejezése alkalmából szijümmöt rendezett, melyen a hívek szép számban vettek részt; Fuchs Lipót főbbi mély tartalommal telt hadron-t mondott. A főtisztelendő szónok beleszötte beszédébe a mai idők viszonyosságait és a traktátus végére utalva, mélyen fejtegette, hogy (halichajsz ajlom laj) ezen

HEIDEN JENŐ
OPTIKA-FOTÓ
Budapest, VII., Király-utca 21. szám.
Telefon: 1-381-10. Szombaton zárva.

Budapesti Autonom Orthodox Izraelita Hitközség Rabbisága

110/1938. sz.

בקה

Hirdetmény

Alulírott rabbiság ezennel közhírré teszi, hogy alant felsorolt baromfikereskedőktől a ritu 's felügyeletet, והנהגה-t a mai nappal megvonta.

Ezen kereskedők által forgalomba kerülő baromfiak véset-jei és egyéb sájlész sem általunk, sem paszkenereink és felügyelőink, avagy egyéb rituális felügyelettel megbízott közegeink által rituális szempontból megvizsgálva és ellenőrizve nem lesznek. Ennélfogva alanti kereskedőknél vásárolt baromfiért rituális szempontból felelősséget nem vállalunk és az ilyen baromfi élvezésénél a legsúlyosabb rituális aggály, a חשש איכילה נבלוה וטרומה „nevelő és tréfó” fogyasztás lehetősége merülhet fel.

Kötelességünk ezért híveinket figyelmeztetni azokra a rendkívüli vallási tilalomszegésekre, amelyek a nagy gondossággal és tetemes áldozatokkal fenntartott rituális háztartásukat veszélyeztethetik.

הודול יהודל והישועה תבא עליו ברכה טוב

Budapest, 1938. évi február hó 2-án.

A BUDAPESTI AUT. ORTH. IZR. HITKÖZSÉG
R A B B I S Á G A.

Nem állanak felügyeletünk alatt:

Bernstein S	VII., Dob-u. 39.	Katz és Günsz	VI., Vasvári Pál-u. 1.
Deutsch Hermanné	VII., Akácfa-u. 64	Löffler Edéné	VII., Rottenbiller-u. 64.
Farkas Mózesné	VII., Wesselényi-u. 13.	Mandel Éliás	VII., Garay-tér 17
Fenákel Jónás	VII., Dob-u. 28.	Mandel Ignác	V., Visegrádi-u. 8.
Fischler Gyula	VII., Klauzál-tér 14.	Scheer Ferenc	VII., Wesselényi-utca 23.
Glück Bernát	VIII, Magdolna-u. 42.	Teller Adolf	VII., Rombach-u. 3.
Günsz Vilmos	VI., Csengery-u. 8	Teller Sarolta	VI., Kazár-u. 4-6
Günsberger Miksáné	VI., Hunyady-téri csarnok.	Zwiebel Seligné	VIII., Népszínház-u. 59.

CSALÁDI HIREK

(Négy sorig 4 P.azonfelül soronkint 1 P.)

Altman Izabella Bekes-Szerencs, Rosner László Sajókaza jegyesek.

Holländer Manika Chust, Lefkovits Ignác Kisvárdai jegyesek.

Kohn Sárika Olaszliszka, Glückmann Ernő Sátoraljaújhegy-Pápa jegyesek.

Fettmann Szerénke Biharnagybajom, Tauber Dezső Csökmő jegyesek.

Lörinc Lea a magyarországi fővárosi zsidó leánya és Klein Jenő kereskedő Budapest jegyesek.

Glück Ilonka és Müller Adolf Demecser jegyesek. (A demecseri T. B. sziv. gratulálja gondnokát)

Menyasszonyi imakönyvek: Moskovits Adófnál, Debrecen, Pásti-utca 2.

Eppler Sándor főtitkár Mispótium szombatján ünnepelte fia: Chájim Bin-jomin Z'ev barmiczóvját, a fővárosi zsidó társadalom elitje részvételével. Az ifjú kitűnő psettli adót elő a „Slichusz” szüvegében, majd magidiszt mondott a közönség lelkes ovációjától kísérve.

Menyasszonyi ajándékok, óra és ékszerárak legmegízhatóbb vétel és eladási forrása GESTETNER IMRE, Újpest, Király-u. 47. Budapesti telefon 2-945-60. Ékszerészdetag.

A Részvénytársaság Villamos és Közlekedési Vállalatok Számára cég igazgatósága és felügyelőbizottsága mély fájdalommal jelenti, hogy a vállalatnak érdemekben dús vezérigazgatója,

KOVÁCS IZOR

mérnök ur

e hó 5-én alkotó munkája közben váratlanul elhunyt.

Egyik úttörője és fáradszótlan munkása volt a hazai villamosításnak s közel negyedszázados működése alatt nagy tudással, kiváló szakismerettel, mély bölcsességgel vezette társaságunkat és az érdekkörébe tartozó vállalatokat és azok fejlesztése és felvirágoztatása körül hervadhatatlan érdemeket szerzett, melyek társaságunk történetében soha el nem muló emléket állítanak Néki.

Utolsó útjára e hó 8-án, déli 12 órakor kísértük a rákoskeresztúri izr. temető szertartás-termből.

Budapest, 1938 február hó.

Első forrásból vásároljon
ezüst tórafelszerelést,
gyertyatartót, arany, ezüst és
brillians ékszereket, órákat

Heiden Leó

éksz. eresznel

Saját üzem. Szombaton zárva. Gyári árk.
Budapest, Király-u. 21. Telefon: 1-981-10

Pályázatok

Pályázatok és apróhirdetések díjazása: Minden szó egyszeri beiktatása 18, vaslagon szedet betűkből 32 fillér. Állástkeresőknek 10, ill. 20 fillér. Legkisebb hirdetés díja 2 pengő. Az összeg előre küldendő be; lehet 10 filléres levélbe-lyegekben is.

Debreceni Aut. Orth. Izr. Hitközség

Talmudtöránk keretében a jövő szemeszterre *jesivo k'tano*-osztályt szervezünk. Ennek vezetésére kiváló *talmidohochom miivhek* előadót keresünk. Gyakorlattal bíró, elsőrendű erők sziveskedjenek életkort, családi állapotot, eddigi működést, képzettséget feltüntetve pályázati kérvényeiket március hó 15-éig címünk-re beküldeni.

Aut. Orth. Izr. Hitközség előjárósága, Debrecen.

Apró hirdetések

ORTH. cukrász bármilyen alkalomra (*chaszene, sz'ude*, stb.) elmegy házhoz dolgozni. Vidékre is. Dáskál Simon, VII., Dob-utca 29

Középeurópai egyedarástítás elsőrendű

וילנער שייט רבנים טורים
אריה יודישע שנתות חומשים וכי

erős börkötésben. Ugyanakkor mindenféle használt sz'forim állandóan raktáron. Moskovits Adolf, Debrecen, Pásti-utca 2. (Ugyanott hajnagykereskedés és kész parókák, viszonteladók is.)

ORTH. kóser koszt és lakás 1—2 férfi részére fürdőszoba használattal: Izabella-u. 29. II. em. 24. (Értekezés d, u, 1—3 között.)

FÜSZERESÉGÉDET felveszünk május 1-re. Pollák Mór és Sándor, Balatonfüred.

NŐSÜLNE 29 éves vidéki orth. fiatal-ember, ki 8000 P-vel jövedelmét havi négyszázra fokozhatja. Jelige: „Pénzt ingatlanba.”

KÖNYVKÖTŐSEGÉD, fiatal, azonnalra állást keres. Cím válaszlapon a kiadóban.

TEJGAZDASÁG kerestetik Debrecen vidékén, mely a debreceni orth. rab-biság felügyelete alatt vállalkozna naponta cca 1200 liter tejet beszállítani. Ajánlatok címe: *Schreiber Mór* étkez-de, Debrecen, Hunyadi-u. 15.

HÁZIKOSZT szigorúan orth. kóser kap-ható, ugyanott kétágyas, csinos tisztá szoba kiadó. Grosz, VI. Eötvös-u. 19.

DISZKRÉT házasságközvetítés jobb csa-ládokban: Kornfeld Dávid irodája: VII., Kazinczy-u. 54. (Válaszbélyeg.)

Jelígés levelek továbbításához 20 filléres bélyeg mellékelendő.

KÉTABLAKOS különbejárható ucai szoba butorozva, vagy üresen fürdő-szobahasználattal két személy részére azonnalra kiadó. Esetleg elsőrendű orth. kóser ellátással együtt. Kazin-czy-u. 6/a, II. em. 18.

MEGBIZHATÓ, vizsgázott pékmester, a szakma minden ágában jártas, elhe-lyezkedne. Berger Henrik, Szikszó.

HASZNÁLT, jókarban levő héber leme-zeket veszek. Blayer Géza kántor, Jászalsószentgyörgy.

EZER pengőig lelépést fizetek megfelelő samesz, vagy masgiach-állásért. „Esetleg baromfimeztzőnek is kíta-nulok” jelige.

MINDEN szép és jó tulajdonsággal meg-áldott leányom részére böcher *sajfchet ubajdek ubaal tfillo v'kajreh-t* keresek benőtülésre, hol mindent feltalál és biztos parnószéhoz jut. „Komoly” jel.

SZIGORUAN vallásos, ügyes, jó akvizí-tőr, 20 év körüli fiatalembert városi faüzletbe keresek. Ajánlatokat szerény igényekkel, szorgalmas, meg-bízható” jelige alatt továbbít a kiadó.

Jelígés hirdetések feladóinak címét diszkrécióban tartjuk.

AZONNALI belépésre keresek teljes el-látással és fizetéssel, megbízható szom-battartó *segédet*, ki a rőfös- és divat-áru szakmában önállóan eladni tud. — Felveszek továbbá *tanulót* fűszer-ve-gyes szakmába teljes ellátással. Gei-ger Sámuel, Nagyléta.

HUSZÉVES jesivanövendék azonnalra elhelyezkedne épületfakeskedésbe gyakornoknak. Jelige: „Szorgalmas dunántuli.”

ÓVÁS! Tudomásomra jutott, hogy egy ifjú gyűjtéseket eszközöl jesivám ré-szére. *Ezennel közhírré teszem, hogy senkit sem bírtam meg gyűjtéssel.* Ru-binstein A. D. főrabbi, Mezökövácsháza

GABELLAJEGYEK kiváló, pontos, megbízható, fűzet- és sorszámossal, 14-féle színű papíron, százlapos töm-bökbé fűzve; HÉBER ESKÜVŐI MEGHÍVÓK, úgyszintén bármiféle magyar, német vagy héber nyomtat-ványok izléses kivitelben, a legol-csőbb árban készülnek: SCHWARCZ LIPÓT KÖNYVNYOMDÁJÁBAN, KUNSZENTMIKLÓSON. Mintákkal és árajánlattal készséggel szolgálók.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos: GROSZBERG JENŐ

Klein S. nyomda, Bpest, VI. Lovag-u. 14

Telefon: 1-111-95.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos: GROSZBERG JENŐ

Klein S. nyomda, Bpest, VI. Lovag-u. 14

Telefon: 1-111-95.

אֲבִינֵנוּס יִישָׁע צִיטוֹנֵן

הב

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította:
Groszberg Lipót לִפְוֵי

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST, VI. EÖTVÖS-UTCA 26/C.
Telefon: 1-238-08. Csekk számla: 60.791.
Egész évre 20 pengő. Külföldre P 25.

Szerkeszti:
Groszberg Jenő

„Győztél Izráel...”

Ador havát a vallásos hagyomány a segítség és szerencse reményét ébresztő hónap jellegével ruházta föl. A hozzáfü-ződött nagy történelmi esemény hirdette a Zsoltaóros igéjét: „*Elajkim lónü machsze voajz, ezro b'ozorajsz nimezo m'ajd* ... — I'ten nekünk erő és hatalom, szoron-gatásokban nagyon közeli segítség, azért nem félünk, midőn megváltozik a föld és meginognak a hegyek a tenger közepén.”

Igy tehát érthető, hogy a romániai ese-ményeknek Ador havában bekövetkezett új fordulata nagy örömet váltott ki az egész világ zsidósága körében. Van abban valamilyen jelképes utalás és tanulság, hogy éppen aznap, amikor — a téli böjtök, a „*Sajvevim Tat*” utolsó csütörtökjén — felhangzott a *szlichó*-imában a fohász: „*K'él hajrészó lónü lajmdor slajs eszré, z'chor lónü hájajm brisz slajs eszré*, — I'tenünk, aki megtanítottál bennünket, hogy recitáljuk imáinkban a 13 i'teni tu-lajdonságot, emlékezzél meg ma nekünk az ezel kapcsolatlan köttöt frigyünkről”,

bukott meg a Goga-kormány, 44 napi dicstelen, kegyetlen, jogtipró, felelőt-le-nül handabandázó uralom után. Éppen aznap történt az, amikor azt az imát is-mételtük, amely céloz a talmudi mondás-ra, amelyet a *Zsidó Ujság* multheti szá-mában közöltünk *Ráv Jehudó* tanításai közül: „*Szövetséget kötött Izráellel a Mindenható, hogy a 13 i'teni tulajdonsá-gok említése böjtj imáiban soha nem ma-rad eredménytelen.*”

Goga bukása után minden gondolkodó és tisztességes ember vizsgálódhatik azzal, hogy a jogtiprás fáí még a mai időben sem nőnek az égig. De mélyen el-szomorító, hogy egy-egy rendelettel túl-teheti magát egy kormány az emberiség évezredek óta bejédegett erkölcsi fogal-nain és emberi jogain. Nem is az a baj, hogy velünk, zsidókkal szemben követ-ték el a legsúlyosabb inektívákat, ha-nem az, hogy egyáltalában el lehet ilye-miket követni. A Goga-uralom 44 napjá-nak mindegyike újabb és újabb *g'zeró*-t

jelentett romániai testvéreink számára és megvalósult a fenyegető szó, hogy „*kol jajm vojajm k'el'loszaj merubbó misel chavéraj*” — minden egyes nap csak te-zette a bajt. Míg azután hirtelen bekö-vetkezett a fordulat és mindenki érezte, hogy „*j'süasz Hasém k'heref ajin*” — I'ten segítése: egy pillanat műve.

Hómon valamikor sorsot vetett és ami-kor a sors Ador havát jelezte, igen alkal-masnak találta a zsidóság elpusztítására, mert tudta, hogy ebben a hónapban hunyt el a nagy mester *Majse Rabbéni*. Azt hitte, hogy a vezér elhalálózása havában pusztulásba kergetheti a népet is, de elfelejtette, hogy ugyanebben a hónapban született is *Majse*. És ez lett azután bukásának az oka. Valamilyen titokzatos fluidum hatásaként és össze-függéseként kell feifognunk Gogának bukása utáni kijelentését a miniszterta-nácson: — *Juliánus azt kiáltotta: „Gyöz-tél, Galileai, én pedig azt mondom: „Győztél, Izráel.”*

Mire célozt? Mire gondolt ebben az iz-gatott hangulatban? A zsidó történetnek egy csak nem-zsidó forrásokban megör-zött érdekes epizódjára. Juliánus római császár 361-ben lépett trónra; elhatároz-ta, hogy birodalmában helyreállítja a jogegyenlőséget és megszünteti az egyes népek elnyomását. Nem ismerte el elő-d-jének ama rendelkezését, hogy államval-lássá emelte a keresztény vallást, amely-nek alapítóját ő „Galileai”-nak nevezte, mert tudvalevőleg *Góll*-ban Északpalesz-tinában volt születési helye. Juliánus megbecsülte a zsidóságot és különösen az ragadta meg figyelmét öneki, aki sok vallást tanulmányozott, hogy egész élet-módjuk a ritualitás betartása miatt olyan, mintha állandóan áldozatot mutat-nának be. Elhatározta, hogy fölépíteti a jeruzsálemi szentélyt. A birodalomban lakó zsidósághoz görögnyelvű körlevelet intézett, amelyben hivatkozik II. Hillél patriarchához küldött értestésére, hogy megszünteti a zsidókra kivetett külön

adókat. A császár a tervének keresztülvi-telét akkorra kontemplálta, ha a perzsák elleni háborúját győzelmesen befejezi. Ez azonban nem következett be. Egy ütő-zetben harcossai élén küzdött és egy nyil érte a fejét, tudta, hogy el fog vérezni és akkor mondotta, részben beismerőleg, részben gúnyosan: „*Győztél, Galileai.*” Természetesen, hogy tervei összeomlot-tak. A szentély építése abbamaradt.

Mindezekről az eseményekről a zsidó történelmi kútfők nem tudnak semmit sem. Amit itt elmondunk, azt a történettudó-sok nem-zsidó éresítésekől állították össze. A zsidóság ezt a muló epizódot nem őrizte meg. Juliánus uralkodásra ju-tása nem jelentette a zsidóság győzelmét, elhunytja nem jelentette bukását. A zsi-dóság akkor már érezte, hogy nem egy római császár politikai okokból fölvető-dött terve fogja számára az üdvöt hozni, hanem az Örökkévaló. Éppen ezért nézi a zsidóság az örökkévalóság szempontjából a történelmi eseményeket. Ezért hiába ismételte és variálta gúnyosan a megbu-kott miniszterelnök Juliánus mondasát, Izráel győzelméről, mert mi tudjuk, hogy nem úgy van: *Nem Izráel győzött, ha-nem az i'teni kegyelem elhárított szenvedéseket és bajokat.* Most nem is kutat-juk azt, vajjon összehasonlíthatja-e ma-gát a napsugaras francia délvídekre utazni akaró Goga az általa gúnyosan említett császárral, aki a harctéren hagy-ta az életét.

A téli böjtök hetiszakaszainak kezdő-betűi: *Sajvevim Tat*, a nagy mester *Sloh* szerint a megtérésre (*sajvevim*) és Tó-ratanulásra (*Tat*=Talmud Tajro) utal-nak. Különösen a mostani Ador havá-ban, történelmi fordulatok fergetegében és változások viharában érezzük azt, hogy történeljünk bármí, — a Mindenható-hoz való visszatérés (*sajvevim*) és az ezt legjobban tápláló, erősítő, bensőségessé tevő, Tórával való foglalkozás (*tat*) hoz-ta meg romániai testvéreinknek a segítsé-get és a bajoktól való megmenekülést.